

Európában

miért tartják mindenütt a

DIANA-SZAPPANT

a szappanok királyának?

1. Mert a Diana-szappan minden tekintetben és minden családban megállja helyét.
2. Mert a Diana-szappan tartalmazza a legdrágább alkatrészeket: tiszta, sűrű epét, mézet és legfinomabb lanolint.
3. Mert úgy a francziák, mint az angolok által el van ismerve a Diana-szappan a legfinomabb és legbájosabb illatu toilette-szappannak.
4. Mert a Diana-szappant urak és hölgyek nemcsak elsőrendű bőrpóoló szappannak ismerik, hanem el van ismerve mint a legártalmatlanabb szőpítő toilette-szappan.
5. Mert minden gondos anya gyermekeit csak Diana-szappannal mosdatja és fürdeti, tudatában annak, hogy a Diana-szappan epét, mézet és lanolint tartalmaz nagy mennyiségben.
6. Mert csak a Diana-szappanról győződtek meg a hölgyek és urak, hogy az arczról lemossa az összes pattanást és a nedves, izzadt bőrből származó mitessert.
7. Mert csak a Diana-szappan óvja meg az urakat attól, hogy a carbunculus és furuncululus ne képződjenek egy-két lemosás által.
8. Mert a Diana-szappan és Diana-crém 8 nap alatt lemossa az összes tavaszi szeplőt az arczról és kézről.

Tisztelt uram! Egész meséket beszélnek családomban az Ön Diana-crém és szappanja csodás hatásáról a szeplők és pattanások lemosására. Kérek én is egy Diana-crém és két Diana-szappant. Ha nálam is úgy beválnak, mint a többiekéknél, úgy nagy reklámot csinálók Önnek. A küldeményt várom azonnal, utánvétellel.
London, 1909 január 8.
Üdvözlettel Charles Siemonds.

Tisztelt gyógyszerész ur! Kérek egy Diana-crém és egy Diana-szappant, de csak abban az esetben, ha tavaszi szeplőmet elveszthetem tőle. Ba a nőmnek arca és keze tele volt nagy sárgás szeplőkkel s tőle hallottam, hogy a Diana-crém és szappantól eltelt el. Utánvét mellett várom a szállításukat.
Páris, 1909 január 22.
Teljes tisztelettel Louise Riche.

Tisztelt gyógyszerész ur! Kérek sógorom és édes anyám részére három Diana-szappant és egy Diana fehér pudert. Allítólag jobb szappan és puder nem létezik a Dianánál. Legalább azt állítja, a ki használja.
Berlin, 1908 december 14.
Tisztelettel H. H.-né, mércsök neje.

A Diana-puder teljesen ártalmatlan, az arczon gyönyörűen és egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan, nagyon kellemes és gyenge illattal bír, éppen ezért nemcsak hölgyek, hanem urak is használják.

- Egy üvegtégely Diana-crém (nappali és éjjeli használatra) 1 kor. 50 f.
Egy üvegtégely Diana-crém (csak éjjeli használatra) 1 kor. 50 f.
Egy nagy darab Diana-szappan 1 kor. 50 f.
Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsaszín vagy sárga színben) 1 kor. 50 f.

Kapható egész Európában a gyógyszertárakban, drogériákban és parfümériákban. Aki nem tudja saját helységében beszerezni, az rendelje meg a központból:

ERÉNYI BÉLA gyógyszerész

Budapest, Károly-körút 5. sz.

(A legkisebb megrendelés is forduljon postával utánvétellel eszközöltetik.)

44. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER 30.

Szerkesztési iroda: IV. Beátnoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 16 korona.
Félévre — 8 korona.
Negyedévre — 4 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meg-
határozott viteldij is eszolandó.

DUNANT HENRI.

A Vöröskereszt megalapítója.

A VILÁG egyik legnagyobb jótévedőjeként ünnepli azt a nyolcvankét éves öreg embert, aki ezen a héten hunyt el szemét szülőfalujában, a svájci Appenzell kanton Heiden nevű községében. Dunant Henriknek csakugyan jó volt ily nagy kort megérnie, mert ha tizenöt évvel ezelőtt hal meg, a szegények házából viszik ki a temetőbe. Így sem halt meg fényes palotában, de legalább tisztelet és elismerés vette körül már életében. Hogy ki volt ő? Az újságok már elmondották, hogy a genfi szerződés atyja, a Vöröskereszt-Egyesületek megalapítója. Kortársa és lelki rokona miss Florence Nightingalének, ki nemrég halt meg kilenczven éves korában, a harcztéri betegápolás úttörőjének. Az az angol aggszűz és ez a svájci agglégény a múlt század legnemesebb alakjai közül valók. A háború borzalmai ihlették meg mindkettőjüket — amaz a krimi háború sebesültjei közt enyhítette a leirhatatlan nyomort, ez a szolferinói csataterén jelent meg segítő csapatával — s a tábori kórházakban «lámpával járó hölgy» és a csatateréken fehér mütőköppönyegben járó «fehér ember» első gyanánt küzdöttek gyakorlati eszközökkel a háború ellen. Magát a háborút meg nem szüntethették, — az egy eljövendő, tisztultabb eszmék közt élő kor feladata lesz — tehát enyhítették borzalmaikat.

A sors kegyes volt mindkettőjökhez, s mindketten megérhették eszményük testé válását. Életük folyása nincs rokon vonások nélkül. Mindketten gazdag szülők gyermekei, s mindketten jelentékeny vagyonukat költik el, hogy szolgálhassák életük nemes feladatát. De sorsuk alakulásában nagy különbséget tesz származásuk. Miss Florence Nightingale nagy nemzetnek gyermeke volt s az angol nemzet, megérte az emberiségnek tett nagy szolgálatait, mely tiszteletadással jutalmazta meg és jelentékeny pénzbeli adományokkal nemcsak az el-

szegényedéstől óvta meg, hanem lehetővé tette, hogy a kórházi ápolás nagyarányban való fejlesztésével föltehesse a koronát életének munkájára. Dunant Henri, a kis nemzet fia, megtette azt, a mit saját nagy akaraterejével megtennie adatott, aztán szegénységbe, s hosszú éveken át a feledésbe merült.

A nagy akaratere, — ez volt sikerének legfőbb eszköze. Gazdag ember volt, mint emli-

DUNANT HENRI.

tetem. Családja Franciaországból vándorolt Svájcba s a nagy Rousseauval egy időben szerelte meg Genfben a svájci polgárjogot. Ő maga atyjának pályájára készült, orvos lett belőle. De már ifjú korában melegen érzett a szive minden emberi nyomorúság iránt, s akkor lette meg életének hivatását, mikor közismertté váltak miss Florence Nightingalének a krimi háború borzalmairól szóló híres leírásai. Akkortájt tört ki az olaszországi háború. Az ifjú svájci orvos, ápoló csa-

patot szervezte a saját költségén, a harcztérre sietett s tanúja volt a szolferinói rémes embermészárlásnak. Ott szerzett benyomásai tették világszerte feltűnő olvasmányává «Emlékezés Szolferinóra» című könyvét, mely megrendítő színekkel s igazsággal tárta az emberi lélek elé a lombard csataterék szisztagató jeleneteit. Ezeren meg ezeken pusztultak el ott nyomorulttan, mert nem volt elég orvos és nem volt elég ápoló, a ki megmenthesse életüket. «Mit nem értek volna ott a kormányaik beelgyezéseivel kiküldött tapasztalt, önkéntes segítők!» — így jajdul fel könyvében Dunant. — «Mennyi sok anyának lehetett volna megmenteni a fiát s egyszersmind a hazának is leendő támaszát! Vajjon nem volna-e lehetséges minden országban segítő társulatokat alapítani a végből, hogy háborús időben önként vállalkozókkal ápolat-hassák a harcztér sebesültjeit, nem tekintve nemzetiségüket?»

Ez volt az alap gondolata a vöröskereszt intézményének, melynek létrejöttén Dunant az akaratere csodáit művelte. Útra kelt, országgről-országgról járt, hogy megnyerje terének a császárokat és királyokat, az egyházfejedelmeket, minisztereket, előkelő nőket s a tudomány embereit. Az akadályok sokféleségét kellett leküzdenie kitértásával. De nem csüggedett. Hiszen emlékezhetett még reá, hogy közvetlenül a szolferinói csata után sikerült megnyernie III. Napoleon császárt és Mac Mahon fővezér hozzájárulását, hogy bocsássák szabadon s adják vissza az ápolók nélkül maradt sebesülteknek a hadifogságba került osztrák orvosokat. Most sem kímélt pénzt, időt, fáradságot, s a szűkebb katonákkal szemben (kik sehogy sem érthették meg, minek avatkozik a «civil ember» a katonák dolgába), a magasabb s tisztultabb belátáshoz fordulva, sikerült oly pártfogókra szert tennie, mint III. Napoleon császár és I. Vilmos porosz király — a későbbi ellenfelek — s a szász király.

Kimondhatatlan fáradozás után 1863-ban végre összeült a genfi nemzetközi gyűlés, melyre

egy év múlva, 1864 augusztus havában, ugyan-csak Genfben, a hivatalos nemzetközi diplomáciai kongresszus következett. Az előbbin tizenhét, az utóbbin már huszonöt kormány képviseltette magát. Dunant javaslatát elfogadták, s létrejött a «genfi szerződés a háborúban megsebesültek sorsának javítása tárgyában», melyhez egymásután hozzájárult a föld kerékességének minden művelt nemzete. E szerződésnek az a leglényegesebb intézkedése, hogy a háborúban semlegesnek tekintendők, tehát feltétlenül kímélendők a sebesültek, az orvosok, az ápolók és a tábori kórházak. Mindezeknek nemzetközileg elismert jelvénye fehér alapon a vöröskereszt. A ki háborúban ezt a jelvényt viseli, a hadakozó felek kölcsönös védelme alatt áll.

Dunant a genfi szerződés létrejöttével csak első, de nem végleges győzelmét aratta. Most már arra a nagy feladatra kellett vállalkoznia, hogy megalakítsa a Vöröskereszt-Egyesületeket. Megint hosszú utakra kelt, hogy szóval, tettel híveket szerezzen eszméjének. Vállalkozása fényesen sikerült. Egymás után alakultak meg a Vöröskereszt-Egyesületek nemcsak Európa keresztény országaiban, hanem Törökországban, Japánban és Perzsiában is. A mohamedánok és buddhisták közt csak a jelvény más, mint másutt: a török és perzsa intézmény vörös félholdat fest a fehér alapra, a japáni négy derekszögű négyesöveget.

Most már elérte nagy célját Dunant s még egy emberbaráti fellángolása után — 1875-ben nagy harcra készült a rabszolgatartás ellen, de sikertelenül — nyugalomba vonult. Nyugalomba, de szegényen, szülőfalujának szegényházába; nyugalomba, melyet sokszor megháborított a hitelezők kíméletlensége. Így élt szegényen, elfeledve, 1895-ig, mikor néhány svájci író újra «felfedezte». Azóta köztiszteltet vette körül, s Nobel nagy alapítványa, a békedíj, 1901-ben kettősztárvá (fele Passy Frédericnek, a nagy békebarátnak és nemzetgazdának jutott), kerek összegben százezer frank, először Dunant Henrit tüntette ki. De csak a kitüntetés volt az övé, a pénzre rátették kezüket a hitelezői, kik valamikor pénzzel segítettek nagy embereszerető tervének megvalósításában. Hetvenöt éves korában kitüntette hazája is, neki juttatva a «Binet-Fendt-díjat», mely azt a svájci polgárt illeti meg, «ki a legnagyobb szolgálatot tette hazájának». A német császár, az orosz cázár és Moszkva városa nyugdíjat biztosított számára, s így élt késő vénségében a hála filléreire a nemes agastyán, ki szívének érzését, elméjének kincsét s egész nagy vagyonát pazarul áldozta az emberiség érdekében.

HALK, TÁVOLI FURULYASZÓ...

Halk, távoli furulyaszó

Csüggéd, komor éjjeli csendben...
Mi lelt, mi lelt ma engem?
Meghalni volna jó!
Vagy élni, élni szebben!

Halk, távoli furulyaszó —
Hang hangra kacagva, sírva
Mint száll... Nászgyra? Sirba?
Mintha im millió
Fojtó börtön kinyílva...

Halk, távoli furulyaszó...
Mintha már valaha régen
Ép így hitt volna sok éjen...
Van e még, a mi rossz, a mi jó,
S mit holtig át nem éltem?

Halk, távoli furulyaszó
Tán nem is furulya hangja...
Úgy szállok messze suhanva
Éledő s elhaló
Világok közt — magamba!

Halk, távoli furulyaszó
Ily csodát mint tehessen?
Mily erős már újra a lelkem!
Meghalni mire való?
Hisz lehet-e élni szebben?

Telekes Béla.

AZ ÉLET KÚTJA.

Szemem, az éber két kíváncsi ablak,
Az élet kútja mély gödrébe nyílik;
S e bús aknába hullanak, zuhannak
Tört életek a bölcsőtől a sírig.

A kút kaváján ül az Élet anyja,
Félelmes asszony, — a vágy örök bolondja,
Kinek termékeny, vajdó öléből
Milliárd fattyu születik naponta...

S mi zuhanunk nagy, tarka, bús gobolyban,
Az örök asszony sok béna porontya,
Az élet kútja rémes gádorán át
Az ismeretlen, mélységes titokba.

S az élet kútja mélyén áll a meddő
Szentséges szűz: a nagy halál, a Béke,
Ki áldott-ötében altat vissza minket
Mindent felejtető, örök semmiségre.

Dutka Ákos.

A GALAMB PAPNÉ.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irtó Móríc Zsigmond.

IX.

Kikisérték a kuratórnet s végigmentek a folyosón az utcai homlokzatig.

Az út közepén koei baktatott esendesen s a kerekék nyikorogtak a sárban.

— Szervusz Énók! — kiáltott be egy nagyhangú férfi a szekérről s a másik illedelmesen hozzátette: — Jóestét kívánunk.

— Szervusz Mihály! — válaszolt Énók is. A feleségének esendesen mondta: A barinkai pap, meg a váradjai. Hol jártok erre? — kiáltotta nekik.

— Járnok? Nem látod, hogy ácsorgunk? Az Isten akárhová tegye ezt a vendégmarasztó sarat.

A lovak csakugyan megállottak, mintha örültek volna, hogy a gazda beszélget s addig ők is kifújhatják magukat.

— No, nem baj! — kiabálta tovább Mihály, — nem messze van már Barinka!

Nevetett hozzá, mert az bizony jó két óra kocsin; ilyen nagy sárban legalább három.

Valamit sügött a társának, a mire mind a ketten felkaczagtak.

— Énók! Nem tudnál adni egy lámpást?
— Bizony azt nem tudom, akad-e nálam, hanem...

— No, nem baj, majd gyufát gyujtok, ha nem látnak a lovak.

Csakugyan nagyon sötétedett és a sűrű esőfellegek nem engedtek át semmi csillagot az égen.

— Hívd be őket, na! — mondta Ica az urának.

— Igazán?

— Hát persze! Na!

Azok odakinn nem nagyon siettek az indulással, mintha ők is vártak volna valamit.

— Lámpást nem tudok adni, — kiáltotta Énók, — de lámpát igen. Gyertek be, legyen szerencsénk hozzátok, míg a hold feljön. Akkor majd tovább indultok!

A vidám hangú Mihály czimbora hamarosan felelt, mintha nem akarna kétszeri hívásra várni.

— Ejnye de okosak beszélsz, pajtás. De hát nem leszünk alkalmatlanok?

— Ugyan mit gondolsz!

— No, hé, fordítsd akkor a lovakat, térjünk be egy félórára. Az Isten tegye villahajtóba ezt ezt az időt!

Az asszonyka nevetve kapaszkodott az ura karjába. Tetszett neki ez a hirtelen vendégfogás.

Az utasok a ház elé érve, lekaszmálódtak a kocsiról, a tornácra kihámozták magukat a bundákból s a mint beléptek az előszobába, a hol már akkor égett a lámpa, két csinos, vidám, piros képű falusi pap sült ki belőlök.

— Kiszitihand, kezitesókolom, — sustorékolt Mihály úr s hatalmasan kezetesókolta a fiatal asszonynak, — már tessén megbocsátani, de mink falusi medvék így vagyunk nevelve, hogy

akkor rohanjuk meg a békés mézes házasokat, mikor legjobban nem örülnek nekünk.

— Mit gondol maga, mi nem örülünk a vendégnek? — mondta friss, vidám hangon az asszonyka.

Az ura szeretettel nézett rá, a mint kordialis módon ráta a vendég kezét. Bájoss asszony! Édes asszony! Milyen népszerű lesz urak és parasztok között! Két kézzel kapja vele az ingyen ajándékot az égtől. Hol kapott pap valaha asszonyt, a ki minden helyzetben ilyen kitünően feltalálja magát.

Ó maga alig is jutott szóhoz, néma sereghajtó lett. Az asszony fogadta az urakat, s bevezetve őket a szobába, egy percz alatt oly fesztelen hangulatot teremtett, hogy azok úgy viseltek magukat, mint otthon.

Kitopogták a lábukból a szekér zsidbadságát, le s fel járva, egymást keresztezve, végig-végig a szobában, mint az falun szokás, közben nagy lármával mondták el, hol járnak erre. Valami rozsz tanító dolgában tartottak vizsgálatot, a negyedik faluban.

Kissé furcsa volt parasztos modoruk, nyers kifejezéseik, veres nyakuk, s önérzetes, tudatlan arcuk. Megérzett rajtuk, hogy a poharat gyakrabban farsgatják, mint a könyvet, s hogy a művelt társalgástól már előbb elszoktak, mintsem belejöhettek volna. De frissek voltak, mint a mezei vadak és semmiségeken nagyokat tudtak kacagni.

— Haj, nagyságos asszony! — kiáltotta Mihály úr olyan teli szájjal, hogy a komám-asszonyt szokás mondani, — fene czudar idő! de jó annak, a kinek ilyen szép lakása van. Á, még a tűz is ég itt! Ez má beszéd! No komám, Énók komám, most már elismerem, hogy okosan tetted, hogy megházasodtál.

Énók nem tudott hova lenni a csodálkozás-tól, hogy a felesége, a kitől ezt sohasem merete volna remélni, teljesen beletalálja magát a falusi modorba, s úgy sűrű-forog, hogy semmiféle papné sem tehetné különben. És milyen jól áll neki a felkötött csinos fehér kötény, olyan szép, akárcsak egy szobalány! Elmosolyodott erre a gondolatra s eszébe jutott, mennyire imponált neki egy kis szobalány valahol egy legációban... Isten tudja, tán még szebb így az asszony, mint mikor olyan nagyúrias. Így bátrabban mer hozzá szólani maga a saját férje is.

Csakugyan oda is settenkedik hozzá s a fülebe sügja:

— Jaj, de gyönyörű vagy te, kis czicza! Az asszonyka kacagó piros arczczal kacaint a szemébe s játékosan meglegyinti az arczzát.

— Hopp, hopp, úgy kell! Jó vót! — kiáltja Mihály úr, a ki mindent ellesett, s hozzátette: — ne is hagyja a nagyságos asszony! Meg kell pofozni a gazembert, ha komiszködik.

Énók megcsóválja a fejét, kissé erős stílus, de mikor hallja a felesége szavát, megnyugszik s nem félti többé az asszonyka idegét.

— Meg hát! Látom, maga is attól pirosodott így meg!

— Attul hát, — kiáltja Mihály úr, — tyhó, az én feleségem nem érti a tréfát, a szemem is kiszedné, ha mások előtt megcsókolnám!

— Vagy maga hazudik, vagy a szeme! — mondja a háziasszonyka.

Mindenki felnevet.

— Hátszen, — szól Mihály úr, — míg fiatalabb házas voltam, sokszor meg is próbáltam, de ma már nagy a békesség. Mán három esztendő házas vagyok, már nem igen jut az embernek eszébe afféle haszonatlanság.

— Ugyan mi kell maguknak három esztendei házasság után?

— Mi, nagyságos asszony? Mi? Bor, meg pecsénye.

— Szép!

— Pé az úgy van!

— Úgy van Barinkában, de nem lesz úgy Gáton! — mondja a másik tiszteltes, a ki valamivel csöndesebb és figyelmesebb volt.

— Nem tudom! — szól Ica s bort tett az asztalra. — Három év múlva én is ott fogok ülni a sarokban és álmosan lesem, hogy az uram mikor áll fel az asztaltól, a korhely czimborák közül.

— Az én feleségem nem lesi azt! — szól vigasztalóan Mihály úr, mint a ki már keresztül ment az élet iskoláján.

A szobor. (Jankovich Gyula műve.) — A leleplezési ünnep. — Fehérruhás leányok. — A híd, melynek birtokáért hősies rohamot intézett a honvédség.

A TÁPIÓBICSKEI HONVÉDSZOBOR LELEPLEZÉSE. — Jelfy Gyula fényképe.

— Hát mit csinál? — kérdezte a kis papné.
— Mit? Hát elmegy aludni, mikor itt az alvás ideje.

Hatalmasat kacagott rajta.
Énók felállott, a feleségéhez lépett s gyöngéden megölelte, félkarral, feltűnés nélkül.

Ica feltéért rá s a szemük összeragygott. Megértették egymást, az ő viszonyuk sohasem fog így elparasztosodni.

Így télt az idő hájbenteló beszélgetésekkel, míg egyszerre csak jelentette valaki, hogy kész a vacsora.

— De miféle terülj asztalkám van nálatok! — kiáltott Mihály. — Az én feleségem csak jó gazdasszony! mert olyant én nem eszek sehol, mint önálló! de ha ilyen hirtelen vendég jön, van olyan lótas-futás, ugrálás, hogy az ember majd megbolondul. Itt meg csak azt mondják, hogy készen van a vacsora, osztán tessék, annyi étel van felrakva, hogy elég vón egy hadseregnek.

— A hány ház, annyi szokás, nem tudja? — nevetett a kis háziasszony.

— No, e jó szokás! Ezt koncedálom.

Letelepedett az asztal mellé, fehér szalvétát kötött a nyakába s szőtnézett a társaságon, hátradőlve a széken és két öklét fesztelenül felrakva az asztalra.

Ica mosolygva nézte s nagyon tetszett neki, hogy ilyen otthon érzik magukat a vendégek nála.

Énók szót alig szolt egész este. Csak hizott

Mert, tetszik tudni, a pap csak akkor pap, mikor már papné is hoz a parókiára, addig csak amolyan lézengő ritter.

— Jaj, de hát aztán ki tudja, beválik-e a papné? — mondta a háziasszonyka.

— Beválik-e? — kurjantott Mihály úr. — Meghiszem azt! Ilyen papné nincs több egész Magyarországon. Éljen a legszebb papné!

Kocczintottak s fenéig itták a poharat.

— Éljen a legügyesebb papné! — kiáltotta újra Mihály s újra kiürtették a poharakat.

— Éljen a legderebb papné! — rikkanott újra Mihály úr és felállott, hogy kissé már meg-megbicsakló nyelvel a következő szónoklatot tartsa:

— Uram, uram, Pap Énók uram, szállok az úrnak!

— Halljuk! Halljuk! — mondták mindnyájan. A kis papné is azt mondta, hogy halljuk s igen örült hamis kis szíve mélyén, hogy halani fog egy igazi hamisítatlan falusi dikeziót, a miben nem is csalódott.

— Van a mezőkben egy kis állat, a mely kis állat olyan kis állat, hogy azt muszály megnevezni annak, a ki sikerült tősztot akar mondani. Hát én kedves barátom sikerült tősztot akarok mondani, tehát megnevezem ezt a jeles kis állatot... (Halljuk!) Ez az állat a nyúl. (Nevetés.) És hogy mért oly jeles ez a nyúl nevű kis állat? (Halljuk!) Mert rövid a farka. (Kaczagás.) Nos tehát tisztelt kedves barátom, még annál a rövid nyúlfarkánál is rövidebb lesz az én beszédem. (Nagyszerű.) Mert én kedves barátom csak annyit akarok mondani, hogy nincs a magyar nyelvben olyan kedves szó, a mely kifejezze, milyen kedves asszony a te feleséged, nincs olyan büszke szó, a mely kifejezze a te büszkeséged, nincs olyan örvendő szó, a mely kifejezze a mi örömlenket, hogy ezt a te kedves büszkeségedet megismer-tük. (Éljen! Éljen! Éljen!) — ezt a háromszoros éljente részben a szónok, részben a kollega s részben ketten együtt kiáltották el. Mindezeknek a következménye pedig mi legyen, az legyen, hogy a gyertya nem arra való, hogy véka alatt maradjon, hanem arra, hogy az egész társaságnak fényeskedjék. Tehát azt jelzem és mondom és indítványozom, hogy az egész megye megismerhesse a te kedves kis feleségedet, a nagy Magyarország legkülönb kis papnéját, az e téli lelkeszi értekezletet itt fogjuk tartani Gáton, itt ebben a kedves kis lelkeszi paradicsomban, hogy végre annyi sok várakozó

zás után egy igazi vidám, meleg és sikerült értekezlet is legyen már a megyében. És ezzel ürítsem az én poharamat a te kedves és aranyos és kitűnő kis feleséged, a legderekből papné egészségére!

Enők a feleségére nézett. Az rendületlen arccal figyelt s nem lehetett rajta látni semmit. Ő a maga részéről tudta, hogy ez nagy siker és nagy kitüntetés, azonban nem volt benne bizonyos, hogy a felesége is annak veszi-e.

Egyelőre ő is vívátot kiáltott a szónoklat után, aztán a poharáért nyúlt s azt szerencsésen fel is borította.

Nagy rémület fogta el, mikor a piros bor végigfuttott a lőféhér abroszon, s csak kapkodott, mint a vízbe-fuló.

— Nem baj, nem baj, szerencse! Hova dült? Óhóhó! keresztelő lesz! — kiabált Mihály pap.

Az asszonyka hangosan nevetett és pironkodott.

— Sőt rá! Sőt kell hinni rá, nem látszik meg! — tanácsolta a hallgatag vendég s mindjárt rá is borította a sőtartót, nem a nélkül, hogy meglehetősen menyiségű paprikát is ne hintsen az abroszra.

De a jókedv nem csökkent mindaddig, a míg a csöndesebbik és kövérebbik papnak meg nem jött az esze s ki nem jelentette, hogy feljött odakint a hold, lehet indulni.

Sok bolondság jutott még eszükbe, míg arra került a sor, adomák, a melyeket kár volt elmondani, viccek, a melyek edzett idegeknek valók voltak, s a fiatal asszony, ha megmutatta, hogy ért a falusi emberek fogadásához, most megmutathatta, hogy elég erős fenéig üríteni a poharat.

Csak Enők volt kissé nyomott hangulatban. Restellte magát a kollegái miatt. Sokallta a parasztságot s szívesen elengedte volna már őket. Nagy keservezen aztán eljött annak az ideje is.

Előállott a szekér s a papok felszedték nagy bundáikat, a melyekben medvéhez inkább hasonlítottak, mint papokhoz.

No, hál' Istennek, csak-hogy már vége a borszagú czuppanós csókoknak s fenn ülnek a szekeren az urak.

Még egy csomó harsány jóéjszákát, aztán kiderőz valahogy a bricska.

Pap Enők félve fonta körül a karjával a felesége derekát, s úgy tipegett vele befelé, mint a bárány, a kit a vágóhídra visznek. Nem tudta, mi vár rá odabenn?

(Folytatása következik.)

SZÍNHÁZ.

A balga szűz. Henri Bataille drámája a Nemzeti Színházban.

Ez az a francia darab, mely az utolsó évadban Páris legnagyobb színházjában volt, legyűrte és túlélt Chateletet, azután világútra indult, a múlt héten egyszerre hat nagy németországi színházban került színre és a hét végén a Nemzeti Színházban nagy estét szerezett a közönségnek, az elsőt ebben az évadban. A német kritika elég kedvezőtlenül fogadta a darabot. A szigorúbb Lessingek in effigie megkorbácsolták a szerzőt, mint csalót, a ki

álutakon jogtalanul elmulasztotta a sikert, a révedező, lirizáló, lelküket kiürítő anti-Lessingek — mert ilyenek is vannak — szófukar megvetésben részesítették Bataille ügyességét, ki csak a nagy közönségnek tud írni, nem nekik. Wer schimpft, der kauft, — tartja a német üzletember; tehát bizonyos, hogy a darabnak nagy jövője van. A mi kritikánk is, mely újabban nagyon a német befolyás alá került, szítja a darabot, de a közönség tódul a színházba és gyönyörködik a drámában és az előadásban. A bemutató alkalmával a második felvonás után a következő párbeszédet hallottuk: X. úr: A darab rossz, természetesen, de a legnagyobb baj az, hogy nagyon rosszúl játsszák. Nem mennék? Fele-

Diane: (Paulay Erzsi) «Vigyázzatok, mert nem tudjátok, se a napot, se az órát, a mikor az embernek Fia eljön.» (IV. felvonás.)

A «BALGA SZŰZ» ELŐADÁSA A NEMZETI SZÍNHÁZBAN. — Balogh Radolf felvétele.

let: Ne! És az egész közönség ott maradt a színházban féltizenkettőig. X. úr is, és mindenki. Igazán rossz a darab és igazán rosszúl játsszák?

«A balga szűz» a francia művészet bizonyos irányának terméke, a francia szellem bélyegét hordja magán, tehát minden más nemzet és minden más irány képviselői fényt és árnyékot találnak majd benne, mert nemzetietlen művészet egyáltalán nincs, nemzetközivé pedig csak az idő tud tenni művészetet. Hálásak lehetünk Bataille iránt, hogy nem akar tételt bizonyítani, mert a tételes drámát nagyon megúntuk, a francziát is, ámbár ez a legművészebb, de a tételes drámához több kell, mint művészet, kell az erkölcsi élet mélyseibe való alászállás, mi helyett a francia inkább fényt vagy védőbeszédet mond. A francia ezt most is szereti, a retorika min-

denrendű francia drámának szükséges leléke, de egyebütt a retorika értéke rendkívül hanyatlott, a régi formájú bizonyára haldoklik. A francia dráma főereje a világos, formás alkat, a kitűnő fölépítés, a legünomabb eltanulhatatlan művészi érzék a részletek kialakításában, a párbeszéd utólréhetetlen eleveisége és tapintata. Az emberek azt mondják, a mit mondanok kell, és a legjobban mondják. A francia drámának leggyöngébb oldala a lírai elem, a költői érzés, a közvetlen belső élmény közvetlen megnyilatkozása. Minden művészetnek van technikai és van konvencionális része, melyet el lehet tanulni, a francia néha nagyon is konvencionális, szinte a ridegségig, nagyon is józan, nagyon is kiszámított. Ez minden régi tradícionális művészi élet fogyatkozása. A francia kritika egészen más, mint a miénk, vagy a német. A francia gyönyörködik minden művészi részletben, minden új artisztikus vonásban és a kritikus örömmel említi ezeket. A német kritika mindig a legelső elvekből indul és ha a darabnak száz szépsége van, az neki mind semmi, ha az, a mit ő a fődolognak tekint, nem felel meg ízlésének. A német kritika rendkívül individualisztikus. Mindenek megvan a maga esztétikája, és mindig a fundamentumnál kezd. A német kritikus önérzete isteni. Senki ne merjen közeledni hozzá. Oly homályos is, mint Isten szándékai. A francia kritikus azon az alapon áll, mint a művész, igazi visszhang, igazi képviselője a közönségnek és ezért roppant tanulságos. Egy német kritikustól csak Isten tanulhat, illetőleg még az is tanulhatna tőle, ha megértené. Hová lett Lessing világossága és pozitívítása!

Bocsánatot kérünk e kitérésért, de talán nem távoztunk nagyon Bataille-től, a kinek darabja minden ízében a francia tradíció terméke. Témában is. A házasságszegő férfiú ép oly népszerű alak a francia színházban, mint a bűnös nő, sőt ma talán népszerűbb, mert ez a téma nincsen annyira kimerítve. A komoly drámában, ha a férj bűnös, a nő tiszta lesz, de drámai viselkedése nagyon különböző lehet. Tör, revolver, mérge nagyon banális. Az egyik hatásos variáns lehet: fogat fogért; a másik az ezzel való fenyegetés (a remek Francillonban). Van még jobb: a hitese feleség sikeresen megküzd a vetélytársnővel, legyőzi, kidobja. Bataille ezt választja: a feleség végtelen jó, nagylelkű, nevesek megbocsát, hanem meg is védi a férjét az új viszonyból származó veszedelmek ellen. Ezzel meg, illetőleg visszahódítja. Az anyai vonás a feleségben győzelmeskedik az asszonyon, az asszony féltékenységén, kizárólagosságán. Sőt ez hozza meg a kibonyolítást.

Nem a férfiú pártol vissza bűnbánólag a feleséghez (az már sokszor volt), hanem a bűnös leány, a férfiú szeretője engedi át helyét a feleségnek. Megöli magát. A feleség nagylelkűsége, jósága, nemessége nyomja kezébe az öngyilkosság fegyverét. Idáig az egészet mint kombinációt tárgyaltuk és természetesenek találjuk. A francia drámairodalom nagy része az adott témák megoldási lehetőségeinek ily kombinálásából származik. Ha úgy tetszik,

ennek nem kell épen tudatosnak lennie. Ily eleven, pezsgő irodalmi és művészi életben a lehetséges kombinációk mintegy maguktól adódnak és kialakulnak.

A témának illetően megoldása egy nagy nehézséget gördített a szerző útjába. Nem a feleség rajza volt nehéz. A nagylelkű, finom érzésű, igazán jó nő alakját ismeri Bataille. Több ízben fordul elő műveiben. Az alak gyönyörű és Bataille gyönyörűen alakítja. Nehéz a másik nő rajza. Milyen lehet az, a ki ily jó feleség mellől el tudja hódítani a férjet és azután mégis visszaadja neki? Micsoda versengése a nagylelkűségeknek! Könnyű most, hogy Bataille megtalálta a megoldást, erre a kérdésre feleletet adni. Megtalálni a megoldást, nagy ötlelet volt. A másik nő egy tizen-három éves leány. A ki úgy szeret, mint Julia, az őszön természetességgel és a szív erejével. Ez a balga szűz. A szerelmén kívül semmi sincsen a szívében, se a jövőnek a gondja, se a múltnak a sajnálata, se büntudat, se megbánás. Ez az abszolút szerelem. Ki mondja, hogy ez nem létezik? Ez az a szerelem, mely mindenre képes, az önfeláldozásra is. Ez az a szerelem, mely teljesen átalakítja valónkat, új embert csinál belőlünk, a ki a régit nem is ismeri. Ez az a szerelem, mely annyira boldogít, hogy még az életből is kituskolhatja az embert. Ez volt Bataille eredeti,

I. felvonás: Pethes Imre (Roux abbé), K. Hegyesi Mari (De Charance hercegné) és Gál Gyula (De Charance herceg).

Midőn azután a fiatal herceg agyon akarja löni az ügyvédet, mindkét nő előkerül és testével takarja. Ekkor lövi magát agyon a leány; oly boldog volt, hogy eleget élt. A mi következik, csak ronthatja boldogságát. Érti, hogy a hitese feleség eddig nagylelkű és odaadóbb volt, mint ő, mert le tudott mondani férjéről. Most ő túltesz rajta, mert mindenről lemond, az életéről is.

A darabnak vannak egyenlenségei, de mint francia dráma, kitűnő. Szerkezete nem oly sima, mint ily kiváló szerzőé lehetne, a hercegi milieu nem szükséges és túlságosan tolakodó, egy gyóntató pap szerepe fölösleges, a harmadik felvonás majdnem ismétlése a másodiknak, de szinte jobb szeretjük, hogy nem oly matematikai szabású a mű és van benne érzés, szenvedély. A második felvonás vége bizonyára a francia modern dráma legnagyobb jelenetei közül való.

Márkus Emma pedig csodás egyszerűséggel, halkított tónusban, benső módon játszotta a feleséget. Mindent elhiszünk neki, nagylelkűségét, jóságát, nagy szenvedéseit és hogy semmi gyűlölet nincsen benne. Nem hiszem, hogy Bataille képzelete gazdagabb volt, mint Márkus Emma alakítása. De Paulay Erzsi néhány tónusa, érzéskifejezése és attitűde-je méltó volt Márkus Emma játékához.

Alexander Bernát.

I. felvonás: Gál Gyula (De Charance herceg) és P. Márkus Emma (Armaury Fanny).

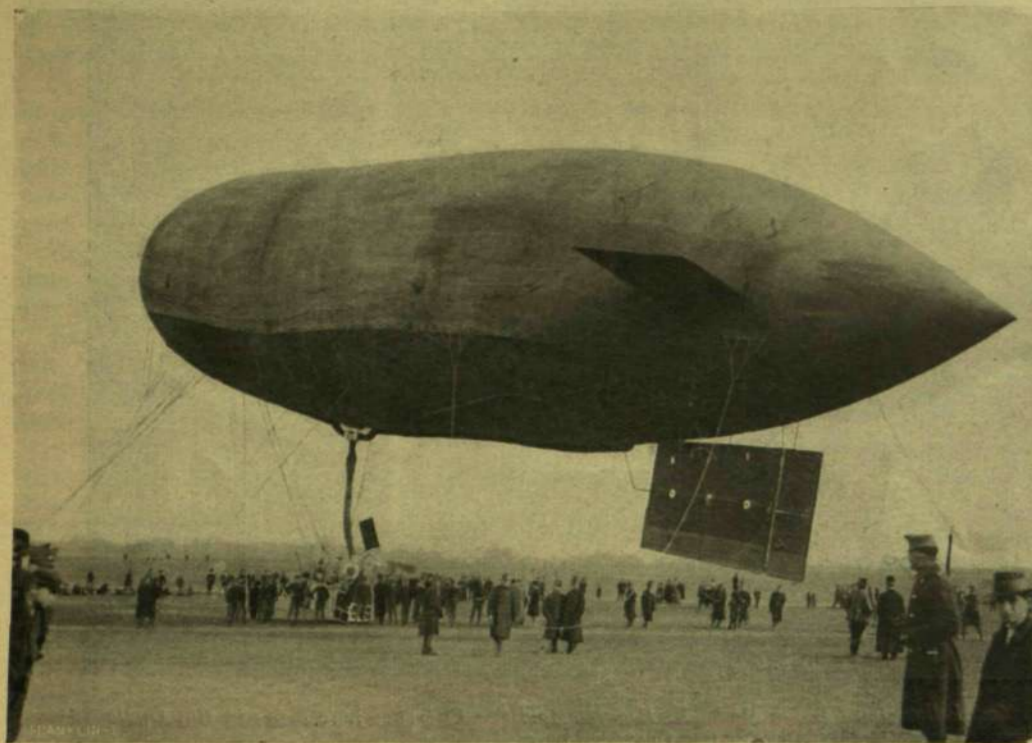
drámai ötlete, a melyvel drámáját a nagy szerelmi szenvedély drámájává tette és kissé hűvös szervezetébe az érzés piros vérét öntötte.

A maszkok pedig a következők. A szerelmes leány hercegisasszony, szülei igazi hercegek, a kik a darab elején már tudják, hogy leányuk egy negyvenéves nős embernek, ügyvédnek, a szeretője. Klostomba akarják küldeni két-három évre, de a leány szeretőjével Angliába szökök. Egy pillanatra a bűnös pár az ügyvéd nejének hatalmában van, a ki megboszulhatná magát rajtuk és kiszolgáltatná őket a leány bátyjának. De az asszony nagylelkű és azt hiszi, hogy nagylelkűsége visszahódítja neki férjét. De ők, mint mondtuk, szökönek. Az egész társaság: apa, bátya, feleség, utánuk. Itt Bataille egy hihetetlen jelenetet fogadtat el velünk, a mi csak ily nagy művészeknek sikerül. A feleség találkozik hűtlen férjével és kérdi tőle, hogy örökre pártolt-e el tőle? A férj zavarosan kitér. Ekkor a nő, megtörtén, azt susogja, hogy ha mégis vége szakadna ennek az ügynek, akkor ígérje meg, hogy visszatér hozzá. És mi nem botránkozunk meg ezen a végső megalázkodáson. Hát kicsoda az az ügyvéd, hogy így hódolnak neki? Hiszen egészen közönséges ember! De egy fiatal, tiszta leány szereti és szerelmével fölmagasztosítja. Érezzük, értjük, hogy a férfiú tulajdonképpen itt mellékes. A mint mellékes a villámnak, micsoda toronyba csap, micsoda tájképet világít meg. Ez a férfiú szeretője van.

IV. felvonás: Odry Árpád (Armaury Marcel) és Paulay Erzsi (De Charance Diane).

A «BALGA SZŰZ» ELŐADÁSA A NEMZETI SZÍNHÁZBAN. — Balogh Radolf felvétele.

A PARSEVAL KATONAI LÉGHAJÓ FŐLSZÁLLÁSRA KÉSZEN A RÁKOSI GYAKORLÓTÉREN.

A VÁNDORLÓ ELBESZÉLÉSE.

Elbeszélés. — Irta Szűts Dezső.

A kunyhóban senki se volt. Fáradt voltam a gyaloglástól s napok óta kint, a vizes széna alján háltam. Bementem. Jobbra-balra egy-egy szoba nyílt ajtaja mutatta, hogy ott egy-egy faágy áll a félhomályban. Szemben egy üres istállóból fűszag áradt ki az elhagyott kunyhóba. Befeküdtem a jászolba, a hol a széna- szalmamaradékot gyűrtem fejem alá. Ott aludtam, míg egy hasadékon az őszi nap gyöngye sugara besütött. Hangokat hallottam, de nem jött be senki. A hasadékon keresztül kinéztem. Két erős ló legelészett a kunyhó előtt s nagy, kassos szekér állott a domb alján. A lovak szerszáma egyet-egyet csillant a nap-sugárban. Minden lépésükre csörgött. Sietve hordta négy ember a burgundi répát, a süttőtököt a kocsiába, tetejébe rakták a száraz galyakat. Aztán bejöttek a kunyhóba, tetek-vettek, kutattak s arról beszéltek, hogy az ágyakat is hazavigyék. Fel kellett kelni.

Eleinte barátságatlanul fogadtak, de a mikor elmondtam, hogy kibéreltem a kunyhót s néhány aranyat eléjük tettem, barátságosan elbeszélgettek velem s végül a gazda, — hatal-

mas, szöke tót ember, tölgyághoz hasonló izmos karokkal, tenyerét nyújtotta. A kunyhó egész téle az enyém lett. Nemsokára távolról halatszott a láncok csörgése s egyedül maradtam.

Ősz vége a hegyeken. A levelek gyorsan hullottak a hóharmatos földre. Lassankint siralmas meztelenséggel állottak a fák, a szőlő-dombok. Itt-ott mozgott egy-egy ember a dombok alatt, szekerek fűrgő kattogással vitték be a holmikát a városba, a mely messze, bent csillogtatta bádogtornyait s néha egy-egy harangszót küldött ki, a mely lassan szálldogált az apró fakunyhók s világos házak között, míg ez is elnémult s fehér lett minden, még a lent kanyarodó, sötétlen tükröződő folyó is.

Hosszúszáru posztócsizmában — javában fűjt a szél s rohamost vitte a havat a völgybe, — körüljártam a hóval eltorlaszott kunyhókat. A szomszéd Toppantó Pál eleinte szükségzavú volt hozzám, sokat köhögött, meglepte a téli betegség. Néha a pinczében találtam. Bort fejtett. Az asszony folyton dolgozott: a leányát adta férjhez. A vőlegény még Amerikában dolgozott, de itthon szorgalmasan készültek a lakodalomra. Egyszer sok idegent láttam Toppantóknál, s egy ember beszédét tartott. Az asztalon sok kalács hevert, de csupa vizes üveget láttam. A tányérok mellett hanggyeges fűzetekből énekeltek. Ez volt a lakodalom. Aztán bementek a városba.

— Templomba is mennék? — kérdeztem Toppantónétól.

— Nekünk nincs templomunk, — felelt a ra-

jongó, sötét szemű asszony. Mi hívők vagyunk. Minálunk egyforma mindenki, csak szónokok mondanak beszédeket.

A Toppantó családnak nagy tekintélye lehetett: tizenkét szónok jelent meg a távoli falvakból.

A mint a leány férjhez ment, gyakrabban mentem el hozzájuk. Az embernek vittem spanyol teát köhögés ellen, s tanácsoltam neki, hogy bort ne igyék. Ő nevetett. Nem volt nazarénus, ezért folyton ivott. Engem megkértek, hogy beszéljek a lelkére s egyszer az öreg Toppantó így szólt:

— Így esik jól az ital, ha prédikálnak is hozzá.

Fent a hegytetőn egy özvegyasszony lakott két leányával. Folyton dolgoztak, kenyeret sütöttek s vitték a vásárra. Este szerették a vendéget, akkor már csak a jószágok etetése volt hátra. A szél össze-vissza fűjt a tetőn, mindig füstös volt a szoba. Jövenné szerette volna, ha megcsinálom a kéményt. Vettem egy forgó kakaskéményt s feltettem. A füst megszűnt s a hideg szobában köhögés nem zavarta a beszélgetést. Kint, a kagylóalakú völgyekben hótorlaszokat fűjt a szél s a hegytetőről csak a «Tél» vadásza hiányzott. A makkász melegedő, fehérszakállú vadásza.

Távol ragyogott egy nagy pajta. Erről irigységgel beszéltek a hegyi lakók. A grófi szülő nagy pajtája. A grófné télen is kilátogatott. Ilyenkor két kémény is füstölgött s a hegyoldalakon pecsenyészag suhant fel a tetőig, s az iskolából jövő gyerekek kunyoráló csapatja állta körül a pirosra festett konyhaajtót:

— Néni, nekem is, nekem is.

Dióosztogatás volt.

Lejebb, a folyó felé alacsony kunyhó ajtajában időnkint megjelent egy szomorú leány s félve nézegetett szét a vidéken. Ennek semmi dolga nem volt. Egy építőmester rejtegette ott. Nagyon félhetett a hegyi lakók nyelvétől, a kik arra menet hangosan adtak véleményüknek kifejezést. A nazarénusok megvetően mustrálgatták. A város vétköző Magdolnája volt ez a reszkető leány, pogány örömök helyett vad gyűlölet sarjadzott küszöbéig. Egyszer felkerestem egyedülletében. Gyanakodóan nézett s hallgatott. A mikor azonban arról beszéltem neki, hogy munkába kell menni, röviden így szólt:

— Nincs rá szükségem. A bácsi eltart engem. Cselédnek nem is mennék.

Láttam, a hitvány jólléte belerögzött. A legközelebbi helyen már nem beszéltem semmit. Hatalmas, friss vályogokból s nagy fenyőgerendákból összerótt épületet találtam. Benne egy családot, a melyhez a környék földesurai jártak. Ajtót se nyitottak. Egy kis leány ki-kialtott az ablakon:

— Senki sincs itthon.

Fölfele menet egy fiatalembert láttam, a ki mereven nézett a levegőbe. Megkérdeztem, mi a baja? Szárazon felelte:

— A feleségem most szülte meg a fiút. Hosszú a tél.

A LEVEGŐBEN. — A LÉGHAJÓS-TISZTEK A MOTOR KÖRÜL.

A PARSEVAL BUDAPESTEN.

Fent a dombon állt a vízvezeték kerek medencéje, s mellette szaladtak a villamos drótok, be, a városba, hogy napokká és csillagokká duzzadjanak.

Nagy kétségek és vágyak rohantak meg. Egy év óta bújtam a természetet s nyugalman alig tért vissza, már is éreztem, hogy vége. A pajta hidegen, sötétben meredt rám, a szél keresztülrohant ajtókon, ablakokon, éreztem, hogy tisztátalanság, nyomorúság, félelem vesz körül s reszketek.

Éreztem, hogy a csend, az elvonult élet, a vándorság csak növelte vágyamat a munkás, dolgozó élet után, a hol sebeket kaptam, fájókat, de a hol küzdeni élet. Hallottam a táviró-drót zörgő hívását s reszkettem. Kerestem valamit, hogy maradásra bírjon. A nazarénus asszonyhoz lihegve szaladtam és sirva kértem:

— A világ hí és én gyöngye vagyok. Hol a béke, mondja, hol találom meg?

— A bibliában, — mondta s átnyújtotta.

Az éjjel olvastam a bibliát s hallgattam a szél zúgását. Hallottam a hegytetőn lakók sikoltásait, a nazarénus és asszonya szóváltását, a fiatal ember átkozódását s reggel, a korán kelők káromkodását, a gyerekek nyöszörgését. Magdolna nézett át gyűlölettel s lent még szólt a cigányzene a lányosháznál. A hó alatt is folyt az élet, s én reggel már bent ültem a városban, egy kocsimában, nézve az eleven lökdösődést s olvastam a bibliát:

Azért jöttem a világra, hogy harcsozjak.

A természet pihent, de engem már küldött, hogy harcsozjak az életért.

CSENSZTOCHOVA.

Verseghy Ferenc, Virág Benedek és Ányos Pál rendje, az egyetlen magyar eredetű szerzet, szomorú végéhez közeledik. Őszén, a tizenharmadik századbeli esztergomi kanonok, ki egy égi látomány újmutatására figyelve, odahagyta egyházi méltóságát és a pilisi hegyekbe vonult a remeték közé, s utóbb, aquinói szent Tamás személyes pártolásával, II. Endre királyunk uralkodásának éveiben, megalapította Remeté szent Pál magyarországi rendjét, — a jámbor Őszén atya nem hinne szemének, ha az égiek látni engednék, minő szegényteljes botrány készül elpusztítani hétszáz éves

A PARSEVAL BUDAPESTEN AZ ERZSÉBET-HÍD FÖLÖTT.

szerzetének egyik utolsó várát, a híres csensztochovai pálosrendi kolostort.

A fehér barátoknak, a hogy régi írásaink emlegetik ezt a magyar szerzetesrendet, fényes történelmi multjuk van nemcsak Magyarországon, hanem egész Európában, sőt a Szentföldön is. Igaz, hogy oly nagy befolyásuk, mint itthon, nem volt sehol. Az ország kormányzatában sokszor döntő szavuk volt. Királyainknak, II. Lajos gyászos végzetéig, pálosok voltak a gyóntatóik, és pálosrendi szerzetes volt Fráter György, Martinuzzi bibornok is. A tizennegyedik században már hat provinciájuk volt, s Magyarországon kívül Dalmá-

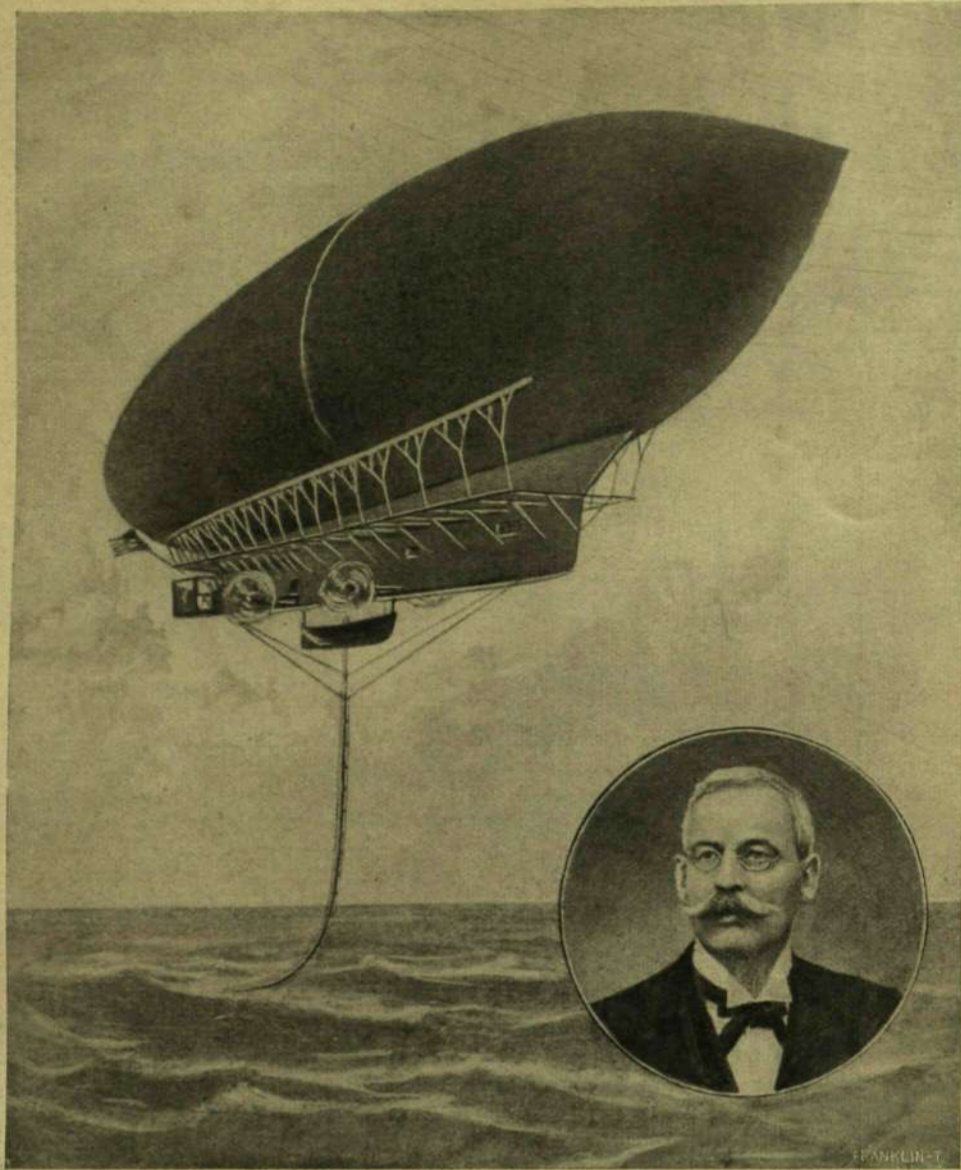
ciában, az osztrák tengerparton, Horvát-, Cseh-, Morva-, Stájer- és Lengyelországban, Sziléziában, Ausztriában, Svájcban, Rómában, de még Jeruzsálemben is voltak rendházaik. Utóbb megtelepedtek Franciaországban s másutt, s közelmult napjaink forradalma számos pálosrendi kolostort törölt el Portugáliában is.

A lisszaboni katasztrófát nyom nem követi a csensztochovai gyalázat és semmi kétség, hogy a bűnös szerzetesek üzemeltetése végképen megpecsételték az orosz-lengyelországi híres kegyhely sorsát. Csensztochova utolsó rendháza az orosz-lengyelországi pálosoknak. Az orosz csárok Lengyelországnak felosztásától fogva rosz szemmel nézték a szerzetet s kolostorai közül már 1818-ban eltöröltek 9-et, 1864-ben a többit, meghagyva utolsóinak az ő-csensztochovait. Ott élt 1878-ban még huszonhat paulinus, 1896-ban tizenhat atya és nyolcz újoncznövendék, 1897-ben huszonhárom atya és tizenkét novicius.

Minket magyarokat a csensztochovai kegyhely sorsa különösebben érdekel, mert az a tisztán magyar szerzet, mely esodatevő madonnájának oltárát és kincseit őrizte, nem csak eredeténél, hanem hagyományainál fogva is magyar volt, és tagjai még a közelmult évtizedekben is jó magyar papoknak vallották magukat. (Nem egy látogatójuk följegyzte, hogy tüzesen tudnak kocczintani kedves italukkal, a számorodnival, e híres lengyel rigmust hangoztatva: «Magyar és lengyel két jóbarát, akár ivás, akár kard dolgában.») Elődeiket László, Opulia hercege a Mária-noszt-rai pálosrendi kolostorból telepítette Csensztochovába a XIV. század végén, 1382-ben: az a László, ki azelőtt, Nagy Lajos korában, Magyarország nádora volt. Ő vitte át oda Belzből a híres esodatevő Szűz Mária képet,

HORVÁTH ERNŐ, A SZERENCSELTENÜL JÁRT MAGYAR AVIATIKUS REPÜLŐGÉPÉVEL.

WELLMANN ÉS LÉGHAJÓJA, MELLYEL ÁT AKART KELNI AZ ATLANTI OCEÁNON.

a Fekete Madonnát, melyet a hagyomány szerint szent Lukács evangélista festett Szűz Mária ciprusi asztalának egy darabjára. A magyar pálosokra várt a hivatás, hogy őrizői legyenek e sokat hányattott ereklyének, mely a Szentföldön előbb Konstantinápolyba, onnan, megmenekülve a képmobilok kezétől, Belzbe, majd Csenstochovába került, a csenstochovai Jasna Gorára, vagyis Fényes Halomra, mely nevét és díszes jelzőjét a szent madonnakép gyakori csodatételei folytán kapta.

S a csenstochovai kegyhely és kolostor, mely stratégiai fekvésével és bástyafalaival egyik fontos vára is volt Lengyelországnak, szentképével és csodáival nemzeti búcsújáró helye lett a lengyelországi hatalom és a szolgálat napjaiban. A nemzeti keserűség e klastrom falai közt kereste vigasztát s a lengyel költők énekében sűrűn csendül meg a vágy Csenstochova madonnájának csodatételei után. Számkivetésében Miczkiewicz is hozzá fohászodik eposzában, a Pan Tadeusz-ban: «Oh szent szűz, Csenstochova őtalma s menedéke — gyűjts fényt Osztrobramának, oh gyűjts te, kinek képe Novogrodek várában és hí néped szívében! Mint gyermeknek csodád márgyógyító irt adott nekem. Midőn síró anyám öléből a te oltalmadba adtak, elhaló két szemem te új életre nyitottad, hogy mindjárt elmehettem templomodba gyalog, megköszönni Istennek írját, melyet adott. Szülőföldem ölébe, míg visszavisz csodád, víd addig vágyó lelkem a messzeségen át, amaz erdős hegyek, zöld ligetek felé...»

Csenstochova város polgárai most félnek, hogy az orosz kormány feloszlatja a kolostort s a pápa elviteli templomából a csodatevő Szűz Mária képet, mely e várost az oroszországi lengyelországi mintegy lelki központjává tette s oly idegenforgalmat biztosított számára, mely vetekszik más országok leghíresebb kegyhelyeinek látogatottságával. Feljegyezték, hogy az 1862-ik év Nagyboldogasszony napján hét-száz áldozópap és száznegyvenezer bucsus imádkozó szent Szűzet. Ballagi Aladár, ki, ha

nem tévedek, 1886-ban járt Csenstochovában, megragadón írja le azt a középkorias hódolatot, mely körülveszi e szent képet. A bucsusok, a mint belépnek a templomba, — mondja — térdepelés helyett arcra vetik magukat. A mozdulat oly heves és oly hirtelen, hogy homlokuk többnyire nagyot koppan a kőveteten. Ekkor szétvetik karjaikat, s így, a szimbolikus latin kereszt alakjában, a földön arcukra borítlan várják végig a misét. «A hívők ily exaltációja — írja Ballagi — sehol másutt nem látható. S ez ép oly megragadó, mint maga az istentisztelet. Reggel hat órakor megkondul a monostor harangja, a kóruson eljátssza a zenekar az üdvözítő himnusz, s benn a templomban megkezdődnek a szent misék. Ezalatt a főhajóban az üdvözlet első részét egy fiatal szerzetes éneklő szóló, orgonakísérettel, a második részét pedig a nép veszi át tőle orgonakísérettel. Az exaltáció mind nagyobb, nőttön nő, míg vége felé — énekek és arzokon kifejezve — legmagasabb fokra hág. A jelenet megrázó hatású. A ki egyszer látta, soha sem felejtí el.»

A lengyeleket, lehet mondani, nemzeti csapásként éri a csenstochovai kegyhely végzete. De közelről éri a különösen a magyar nemzetet is. Mert a fényeshegyi kolostor gazdag műkincsével, könyvtárával és levéltárával egyik legbecesebb lelőhelye a magyar történelmi emlékeknek. Csarnokait gazdagon borítják a magyar pálosok őseinek arcképei. Az előcsarnokot Martinuzzi biboros életéből vett freskók díszítik, nyilván nem csak azért, mert a rend büszke volt e kiváló tagjára, hanem hálából is, mert, úgy látszik, maga Martinuzzi építette ezt a csarnokot. Az a nem nagy számú magyar tudós, ki a közelmult évtizedek során megfordult a kolostorban, különös dicsőrelet említi azt a hatalmas méretű képet, mely szent Pál tetemeinek Buda-Szent-Lőrinczre való ünnepélyes átszállítását ábrázolja, azt a másikat, melyen Tamás atya jövendőt mond Mátyás királynak, azt, a melyen Lukács atya pálmágot tartva jelenik

meg Nagy Lajos király előtt, aztán Salamon magyar király képét, boldog Vácznak, Báthory Lászlónak, a biblia első magyar fordítójának, boldog Özsébknek, Domokos és Péter nyitrait, Bertalan pécsi, István szerémi, boldog Zokoly János esanádi püspököknek és Dénes kalocsai érseknek arcképeit. A kolostor könyvtárát is nem egy szakember vizsgálta át, első sorban Ballagi Aladár, aztán Csontos János, Zalka János volt győri püspök, Bunyitai Vince, Dedek Crescens Lajos és utóljára Nyári Sándor, ki 1901-ben megjelent könyvében becses másolatait közli a kolostor legnevezetesebb magyar tárgyú s részben nyilván magyar eredetű képeinek.

A magyar tudományosság és műtörténet szempontjából aggodó figyelemmel kísérik, mi sors vár Csenstochova kolostorára és gyűjteményeire, melyek a magyar nemzet történetét érdeklik a legközelebről.

RÉGI SÍREMLÉKEK.

Sokan nem is tudnak róla, hogy vannak hazánkban olyan templomok, a melyek nemcsak a bennük nyugvó történelmi szereplőkről, hanem a hamvaik fölé emelt síremlékek művészi értékéről is nevezetesek. Így a felvidéken Kassa, Lőcse, Pozsony, Szent-György templomai a Forgácsok, Thurzók, Erdődy és Pálffy grófok sírköveinek egész kis gyűjteményét őrzik. Erdélyben különösen Gyulafehérvár, Almakerék, a Hunyady család híres rokona, Oláh Miklós esztergomi primás, a ki a szerencsétlen véget ért II. Lajos királynak, később I. Ferdinándnak kedvelt titkára volt. Itt van a nagyszombati theologiai tanári székéből az esztergomi érseki méltóságig felemelkedett nagy műbarátnak, Kutasy János érseknek is a sírja.

Nagyszombatban a társas káptalan székes-egyházában valóságos kis pantheon van híres magyar főpapok sírköveiből. A többi között itt van eltemetve a Hunyady család híres rokona, Oláh Miklós esztergomi primás, a ki a szerencsétlen véget ért II. Lajos királynak, később I. Ferdinándnak kedvelt titkára volt. Itt van a nagyszombati theologiai tanári székéből az esztergomi érseki méltóságig felemelkedett nagy műbarátnak, Kutasy János érseknek is a sírja.

Mind a két sírkő vörösmárványból való s rajta teljes főpapi ornátusban nyugszanak a halotti vánszokon a híres főpapok. Arcközportré szerűen van ábrázolva, de kezeik elhelyezésében s a főpapi jelvényeknek tartási módjában nagy szertartásos merevség nyilvánul meg. Kutasy érsek sírkövének igen finom architektúrájú kerete van, a mely az egész emléket szépen megtervezett oltárhoz teszi hasonlóvá. Cherődy, az egri püspökből lett esztergomi érsek és kancellár szintén díszes főpapi ruhában van fehér márványból való sírkövére kifarragva, a mint a kereszt előtt imára kulcsolt kezekkel térdel. A nagynevű elhunytak ilyen módokon való ábrázolása a síremléken minálunk a XV. századtól egészen a XVIII-ig volt szokásban. Pozsonyban, Szent-Györgyön, Pannonhalmán, Győrött ilyen formájú sírkövekből csaknem félszáz maradt fenn reánk. Homonnai Drugeth Györgynek, a hadakozni szerető zemléni főispánnak is ilyen a síremléke a nagyszombati templomban, de az ő alakja már csaknem teljes szoborral van kifarragva az emléken, a melynek architektúrai keretezése is valamennyinél gazdagabb.

Ez a négy sírkő hűen tájékoztat bennünket a felől, hogy minálunk a XVI. és XVII. században a síroknak minő emlékszerű művészi megjelölése volt szokásban. A következő században már a szobrászok szabadabban komponáltak s felhagytak az alakoknak a nagyszombati emlékeken látható merev ábrázolási módjával. A szabadabb és természetesebb ábrázolási módnak a térfoglalásával a síremlékek olyan irányú fejlődést vesznek, mint a melyeneket egészen a XIX. század közepéig készítettek művészeink.

A XVIII. század ilyen újabb irányú síremlékeinek egyik legszebbike a gróf Széchenyi Antal tábornoké a soproni benzecések templomában és a báró Renaud József altábornagyé a kassai szemináriumi templomban. Mindkét emlék különböző színű márványból bronz díszítmények kombinálásával készült. A Széchenyi Antal síremléke a francziás empire stílusnak,

a Renaud báróé pedig a barokk művészetnek igazán ritka szép alkotása. Széchenyi Antal síremlékének sajnos, a felírása már olvashatatlan, mert a bronz betűk, a melyek kis szegekkel voltak a márvány-lapra felerősítve, nagy részben lepereregtek róla.

A nagyszombati ágostai evangélikus templomban, a mellékhajók árkád-ívei felett igen szép, fából faragott és színesre festett nagyméretű epitafiumok függnek, a melyek a XVII. századból való katolikus oltárok kiképzési módjára emlékeztetnek.

Bámulatosak és a maguk nemében az egész országban egyedül valók azok a gazdag ornamentális faragású sírkövek, a melyek Sopron régi temetőiben daczolnak az idő mindent megőrlő erejével.

Legérdekesebb emlékei a temetőnek a körítő fal mellett állanak. Úgy vélem számuk nagyobb annál a mennyit közülök látni lehet, mert a dús hedera- és borostyánindák alatt bizonynyal nem egy érdekes emlék rejtőzködik. A sírkövekre felfutott zöld inda a temető képet nagyon poétikussá teszi ugyan, de másfelől viszont finom kapaszkodó kacsával, a

Az akkor divatos klasszicizáló és empire stílusnak ezek az emlékek Magyarországon igen figyelemreméltó alkotásai. Sajnos, a művész nevével egyről sem lehet leolvasni, de a családi levelezésekből még talán meg volnának azok állapíthatók. Művészettörténeti adataink hézagainak kiegészítése ezéjából érdemes volna kiböngészni, hogy kiktől származnak ezek a szép síremlékek.

Sopron városának olyan egyedül való érdekességei ezek a régi sírkövek, a melyeknek a gondos megőrzése a városnak erkölcsi kötelessége. A régi evangélikus temető ma már annyira benn fekszik a városban, hogy felől, nemsokára építkezési telkeknek fogják felhasználni. Akkor pedig, ha nem volna a város intelligenciájában ezek iránt a régiségek iránt kifejelett érzék, megeshetik, hogy elpusztítják őket. Az volna a legszebb, ha mai helyükön nem bolygatnák meg ezeket az emlékeket, hanem a temetőtől már ezentúl úgy sem használt területből parkot alakítanának. Akkor a sírkövek eredeti helyükön meghagyhatók lennének, s mivel hozzájuk hasonló emlékek ilyen nagy számban az ország egy városában

helye és képviselése iránt e két eseményben megnyilvánult elismerés rendkívül kedvesen érintette a genfi, e területre nézve kicsiny, de szellemi és erkölcsi erőre, súlyra nézve a művelt világban jelentékeny szerepet játszó köztársaság lakóinak szívét; úgy érezték, hogy egy erős, hatalmas testvérrel lettek gazdagabbak, erősebbek, — s e testvért miután megszerették, igyekeznek meg is ismerni, igyekeznek szívükhöz minél közelebb vinni.

Erre a célra szolgáltak a Claparède Sándor, a magyarul tudó s hazánkkal nagyon melegen rokonszenvező előkelő genfi polgár, konzisztórium titkár részéről a télen és tavaszon Genfben és környékén tartott, hazánkat ismerető, vetített képekkel kísért felolvasások. Erre a célra szolgáltak a genfi egyház és egyetem előkelő képviselői részéről a genfi egyetem theológiai fakultásán magyar református theológiai ifjak számára létesített 1000—1000 frankos ösztöndíjak (összesen három darab ösztöndíj), a melyekre három magyar ifjú a most kezdődő iskolai évre már föl is vettek, s miután a három ösztöndíjért öt pályázó ifjú jelentkezett, — mindenik theológiai aka-

TENGERI-HORDÁS. — Juszkó Béla rajna.

melyeket a kőnek meg hajszálvékony repedéseibe is bebocsájt, a kövek pusztulását siettetí. A köveknek így is alig néhány szőnyi felírása olvasható el, mert a fagy a felső réteget el-mállasztotta már. Van pedig akárhány olyan emlék, a melybe 80—100 sornyi felírás van vésvé. Fényképfelvételekről még lemásolhatók volnának ezek a szövegek, a melyek kultur-históriai szempontból nagyon is megérdemelnék a leiratást. Épen a fagy által tönkre tett betűk olvashatatlansága miatt sok kövön nem lehet már az évszámot sem kinyomozni. Mivel azonban úgy az architektónikus tagozás, mint az ornamentális faragás rajtuk nagyon hasonló egymáshoz, a még olvasható felírások nyomán bátran állítható, hogy az emlékek a XVII. századból valók. Különösen gazdag faragása van közülök Reichenhaller Richárd városi gyám 1694-ből való sírkövének és a Gaymann bárónőének, a mely még 1682-ből való.

Az Szent Mihály templom mellett is temető van Sopronban, s itt is maradt fenn a fal mellett lévő emlékekből négy igen díszes emlékmű és gazdag ornamentális keretű sírkő a XVII. századból.

A régi katolikus temetőben a XVIII. század végéről és a XIX. század első tizedeiből igen szép figurális díszítésű síremlékek vannak.

sem maradtak fenn, Sopron városának olyan eredeti nevezetessége volna ez a XVII. századbeli sírkő-csoport, a melyért sokan keresnek fel a várost. Petrik Albert.

FULLIQUET GYÖRGY LÁTOGATÁSA MAGYARORSZÁGON.

Az a rokonszenve és testvéri érzés, a mely a múlt nyáron Genfben tartott Kálvin-jubileumi ünnepélyek alkalmával a genfi, általában a francia és a magyar református egyház hívei közt fonódott, nem volt csupán az ünnep hevületében fellobbanó szalmaláng, hanem azóta is fennáll s melegségre és mélységre egyre erősebbé válik. Különösen a genfi, a nagyszabású emlékünneplény rendezői s a magyarok vendéglátó házigazdái, azóta mindent elkövetnek, hogy mind a magyar református egyház részéről a Genfben tervezett reformációi emlékműre — azon Bocskay István fejedelem szobrának felállítására — felajánlott 40,000 korona hozzájárulásért, mind a jubileumi ünnepre való tömeges, nagyszámú elzarándoklásért érzett hálójukat kifejezésre juttassák. A kontinens legnépesebb református egyháza részéről a kálvini reformáció szék-

démiánkról egy-egy ifjú, — erre az első évre kivételesen, hogy egyik intézetünk növendékét se kelljen elutasítaniok, a negyedik és ötödik ifjú részére is megszavaztak 750—750 frankot. Ifjaink október hó elejétől már Genfben vannak. Végül erre a célra a testvéri kötelek erősítésére szolgált az elmúlt hetekben Fulliquet Györgynek, a genfi egyetem theológiai dékánjának s a Szentpéter-székesegyház lelkesének hazánkban tett látogatása.

Fulliquet György szeptember 16-án érkezett hazánkba. Utazásának célja volt, hogy hazánkkal s közelebről ref. egyházunk életével, szervezetével, vezetők embereivel, főbb tanítványaink berendezésével, életmódjával, tanárai vel megismerkedjék s a genfi egyetem nevében annak disz doktorait — az öt református püspököt — üdvözölje. Sorban meglátogatta mindenik ref. theológiai akadémiát s mindenik református püspököt. Legelőször szeptember 17—19-én Budapesten időzött, jelen volt a theológiai akadémiá évnvítő ünnepélyén és a theológiai ifjuság szeretetvendégségén; meglátogatta a különböző református társadalmi intézményeket.

Szeptember 21-én dr. Horváth István hitoktató-lelkész kíséretében Pápára utazott a ref. főiskola megtekintésére.

Innen Komáromba, dr. Antal Gábor püs-

1. Gaymann báróné síremléke 1682-ből (Sopron). 2. Síremlék a XIX. század elejéről (Sopron). 3. Cheródi János síremléke 1597-ből (Nagyszombat). 4. Faragott sírkövek a XVII. század első feléből (Sopron). 5. Kutassy János esztergomi érsek síremléke 1601-ből (Nagyszombat). 6. Széchenyi Antal síremléke a benzésekek templomában (Sopron). 7. Sírbolt 1829-ből (Sopron).

RÉGI SÍREMLÉKEK. — Petrik Albert fényképei.

1. Báró Renaud altábornagy síremléke 1736-ból (Kassa, szemináriumi templom). 2. Síremlék a XIX. század elejéről (Sopron). 3. Oláh Miklós primás síremléke 1568-ból (Nagyszombat). 4. Régi családi sírbolt (Sopron). 5. Epitafium a XVII. századból (Nagyszomben, ev. templom). 6. Homonnai Drugeth György országbíró síremléke 1620-ból (Nagyszombat). 7. Reichenhaller Rikárd síremléke 1694-ből (Sopron).

RÉGI SÍREMLÉKEK. — Petrik Albert fényképei.

FULLIQUET GYÖRGY, GENFI KÁLVINISTA TUDÓS SÁROSPATAKON, KOLLÉGIUMI TANÁROK KÖRÉBEN.

pök látogatására, majd Ácsra ment; 24-én pedig a Darányi Ignác főgondnok vendége volt Dunaörsön. 25-én délután a budapesti teológiai tanárok kíséretében Kunszentmiklóson Baksay Sándor püspöknél tett látogatást. Szeptember 26-án két kisebb falusi gyülekezet megtekintése, azok életének megismerése végett Balaton-Endrédre és Kilitibe tett kirándulást; mindkét helyen nagy ünnepélyességgel és magyaros vendégszeretettel fogadták; az iskolában a gyermekek a svájci himnuszot zengték tiszteletére. Endréden meglátogatta a csipkeverőket is s gyönyörködött az igazán remek csipkében, a melyek épen egy nagy genfi czégg számára készültek s csak az elküldésre vártak.

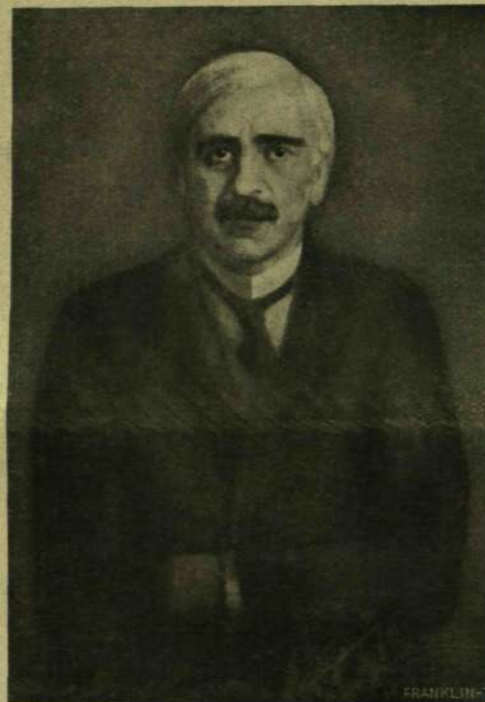
Szeptember 27-én kíséreléssel együtt Sárospatakra érkezett. A tanári kar és teológiai ifjúság a tanácsteremben fogadta és üdvözölte. Itt a főiskola s annak gyűjteményei, intézményei mellett megtekintette a Rákóczi-, most Windischgrätz-féle várkastélyt; 28-án reggel részt vett a városi templomban tartott istentiszteleten. Nyolcz órakor az összes teológiai ifjakhoz itt is hatalmas intő, lelkesítő beszédet intézett.

Huszonnégy órai időzés után szeptember 28-án a déli vonattal utazott el Patakról, hogy Miskolcra a genfi egyetem nevében üdvözölje annak tiszteletbeli doktorát: dr. Kun Bertalant, de mire odaért, akorra a nemes lélek már elköltözött porsátorából... Megjelent a gyászoló családnál, részvétét tolmácsolta, majd meglátogatta a felsőbb leányiskolát, a ref. filléregylet árvaházát és a főgimnáziumot. Megtekintette a híres, öreg avasi templomot, úgyszintén az egyház régi, értékes úrasztali edényeit.

Szeptember 29-én délben Debreczenbe érkezett. Méltó fogadtatásáról dr. Eröss Lajos püspök gondoskodott. A Hortobágyra kirándult.

Még ugyanaznap a déli vonattal Kolozsvárra utazott, hova este érkezett meg; a vasútnál Nagy Károly teológiai igazgató és dr. Bartók György tanár várták. Október 2-án gróf Bethlen Pál kalauzolásával megtekintette az egyetemi könyvtárt, majd résztvett a magyar-utcai templomban tartott istentiszteleten. Utána a teológiai fakultás dísztermében a teológiai ifjúság s az igazgató üdvözölte. Mátyás király szülőházát, a mensa akadémiákat, a farkas-utcai templomot és az úrasztali edényeket is megtekintette.

Október 3-án reggel érkezett Budapestre s itt aznap este a Szilassy Aladár vendége volt. 4-5-én részt vett az országos református lelkészegylet közgyűlésén s a belmissziói estélyen, s mindkét helyen nagyobb beszédek tartott. Október 5-én még megtekintette a Baár-Madas-féle felső leánynevelő-intézetet, a református főgimnáziumot s este a fiúmei

HOLLÓSY GÉZA, AZ UJSÁGÍRÓK EGYESÜLETE TITKÁRÁNAK ARCZKÉPE, MELYET MOST LELENYEZTEK LE AZ EGYESÜLETBEN. — Csáigány Dezsa festménye.

PEKÁRY JÓZSEF, AZ ÁLIAMRENDŐRSÉG NYUGALMAZOTT FŐKAPITÁNYHELYETTESE, ARANYMENNYSZÖZŐJE ALKALMÁVAL, CSALÁDJÁ KÖRÉBEN.

gyorsvonattal utazott vissza hazájába. 19 napos magyarországi útjából bizonyára sok szép emléket vitt magával Genfbe, de lelkének sok drága kincsét is hagyta közöttünk cserébe.

Fulliquet még aránylag fiatal ember, mindössze 47 éves; tanulmányait Svájcban és Marburgban végezte; 18 évig volt Lyonban gyakorló lelkész. Genfben 1906-ban választották meg az egyetem rendszeres teológiai tanszékére. Tanszékének teendőin kívül lelkesi szolgálatot is teljesít a Szentpéter-templomban s így kétszeres utódja Kálvinnak. Külső megjelenésében tipikus francia; előadása csupa hev, csupa tűz, csupa temperamentum.

Képünk — egy ügyes amateur, Zilahi Kiss Jenő úr fölvétele — a sárospataki főiskola udvarán ábrázolja őt, baloldalán dr. Kováts István, jobboldalán dr. Rácz Lajos közigazgató áll; a második sorban Harsányi István főgimnáziumi vallásos tanár és főiskolai könyvtárnok, Nagy Béla teológiai dékán és Novák Lajos prorektor állanak.

Dr. Rácz Lajos.

ÉGI ÉS FÖLDI SZERELEM.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Neera. — Olaszból fordította Balla Ignác.

De bármilyen öröm volt is egymással szót váltaniok, még nagyobb gyönyörűség volt egymást szólanul nézniök. Már az is édes tulajdonság volt, hogy egymáshoz közel lehettek, hogy mámoros tekintetük találkozhatott és hogy maguk mellett érezhették azt, a kit szeretnek, olyannyira, hogy ezekben a pillanatokban nem is vágyódtak egyébre.

Szokatgatót, szinte felületes, töredezett szavakat váltottak még egymással, a melyek el-tűntek az éjszakában és a melyek olybá tűntek fel előttük, mint léghajósok előtt a ballasztok, a melyektől megszabadítják magukat, hogy azután annál gyorsabban és annál magasabbra emelkedjenek.

- Fog még irni nekem?
- Okvetlenül.
- Többé nem poste restante?
- Nem.
- Ó, milyen csöndes Milanónak ez a zuga!
- Hasonlít Bergamóhoz?
- Ó nem!
- Nem olyan szép?
- Egészen más.

Don Peppino épen most dudolta Carmen-ből a «Toreador attento...» áriáját. Ők ketten mámorosan állottak kint a csöndben. Ippolito Lilia áttetsző ruháján át látta kivillogni a li-liomszerű kart és ez a látvány szinte fojtogatta a torkát. Rövid hallgatás után megszólalt Lilia.

— Nem kellene bemennünk?

— A mint parancsolja.
— Be fogom mutatni a barátainknak.
A mint az erkély küszöbén megjelentek ragyogó szépségben, arczukon az ébredő szenvedély halványosságával, úgy hatottak a bentlévőkre, mint két ragyogó csillag és a mikor Lilia kimondotta a súlyos jelentőségű szavakat: «Az én kedves barátom, Ippolito Brembo úr» — a férfiak valamennyien érezték, hogy szívük elszorul a féltékenységtől. Hűvösen, ki-mértén meghajoltak, csak don Peppino volt a kivétel, a ki az ujjonnan érkezettnek kezét nyújtotta és atyáskodó szeretettel mosolygott reá.

Lilia helyet foglalt kis pamlagján, mert hirtelen és váratlanul bágyadtan érezte magát és kezét szeme elé tartotta, mintha a hirtelen világosság bántaná.

— Brembo! — sutogta a három közül az egyik. — Ki ez? Valamikor volt egy biboros Brembo...

— Hallgass! — szólt közbe a másik. — Az Bembo volt, ezt neked különösen jól kellene tudnod, mert hiszen te Lucrezia Borgiától származol.

Mind a hárman nevettek, de idegesen és ingerülten és közben jelentőségteljes pillantásokat váltottak.

Az egyik halkan így szólt:
— Hát lehet csak elgondolni is, hogy még ma is akad ember, a ki este színes nyakkendővel jelenik meg hölgyek jelenlétében!

— És ilyen cipőben!
— És kérlek, ilyen hajjal! És még Itáliában annyit mernek beszélni józólésről!

— Uraim — kezdte most az újságíró — a zenének megvan az a sajátos tulajdonsága, hogy hajnövesztő is egyúttal! Ezt valamennyien jól tudjuk, nemde? Ez az úr pedig orgonista.

— Orgonista?
— Orgonista?
— Orgonista?

— És miért ne lenne az? — jegyezte meg don Peppino — Verdi is az volt.
— Ó! Ó! Verdi... na persze, Verdi!
— Még mindig beszélnek Verdiről? — kérdezte egy úr. — Már szép összeget gyűjtöttek a szobrára, még pedig hatvankilencezerkét-százharminczöt lírát.

— Az eredmény nagyobb lett volna — szólt közbe Lilia — ha mindenki, a kinek a szíve megreszkedett egy-egy melodijánál, csak egyetlen centesimöt is adományozott volna. Ugyanez áll az ön földijéről, Donizettiről is — folytatta egyenesen Ippolito felé fordulva. — Sőt Donizetti talán még, a mi az érzés kifejezését illeti, még erőteljesebb is, mint Verdi. Nem gondolja?

Ippolito, a ki észrevette azt az ellenségeskedő hatást, a mit az ő személyének előtérbe való hozása okozott, halkan és szűkszavúan válaszolt.

Az újságíró ezalatt don Peppino fülébe sügta:
— Önnek köszönhetjük ezt az ajándékot?
— Mit nem gondol! Most látom először.

— Honnan az ördögbl szedte fel ezt az

ZENETEREM A PALOTÁBAN; EBBE ESETT AZ ELSŐ ÁGYÚGÖLYŐ.

embert? Már régebben is meg akart vele ismerkedni... De úgy látszik, az úrri túlságosan sokat váratott magára, mert hírességének ideje már elmúlt és most senki sem emlékszik már Ippolito Brembo úr nevére.

— Azt mondják, hogy sok reményre jogosító muzsikuss.
— Kik mondják? Ön mondja. Egyedül ön. A homloka nem elég magas ahhoz, hogy mögötte valami rejtőzzék.

— Várjon, a mig megkopaszodik, akkor jobban megítélhetjük majd — felelte don Peppino az ő kedves csipkelődő módján, a mely azonban sohasem volt sebző, mint a bárány harapása. — A Como-tó melletti villában van egy képgyűjteményem az összes nagy muzsikusokról, kezdve Cimarosától a mai muzsikusokig...

— Sose tudtam róla, hogy önnek villája van a Como-tó mellett — szólt közbe Lilia, a ki az utolsó szavaknál odafigyelt.

— Hát valójában úgy is vagyok vele, mintha nem is volna, mert sohasem megyek oda. Nem szeretem a csöndes vidéki életet.

— Nem tud huszonnégy óráig meglenni a maga «Unione» klubja nélkül.

— Igaz. Hét éve, a mióta az anyám meghalt, a villa zárva van. Amúgy is el volt hanyagolva az erdeje és ma már valóságos vad-erdő lehet körülötte.

— Vad-erdő a Comó-partján?
— Ó, a Como-tó! El sem tudja gondolni, hogy milyen messze van még tőle Comó! Ott lent fekszik, Gravedona felé, a hol a tó elha-

gyott és a hegyek kopáran emelkednek a végtelen, egyhangú ég felé.

— Olyan leírás, hogy az ember szinte borzad tőle! — mondta a három közül az egyik.
— Gyönyörű! — kiáltott fel Ippolito szinte öntudatlanul.

Az elegáns világi végigmérte, tetőtől-talpig. Kettőjük tekintete, a mint találkozott, kölcsönös, végtelen antipátiát árult el.

— Varese sokkal derűsebb — mondta az újságíró.

— Ó, Varese magamnak is tetszik. Itt legalább jó utak vannak, lovaglásra alkalmas utak. Nincs nagyobb gyönyörűség, mint jó talajon lovagolni. Don Peppinónak is örömet okozna az én charrette-m, a mig én a ponyomat nyergelném meg. Fogadok, szívesen elkísérne engem a box-ban, zsebet cukorral tömve meg.

Don Peppino lehajtotta a fejét:
— Szeretem az állatokat, de nem túlságosan, mert beigazolódott igazság, hogy az ember mindig eltanul valamit attól, a kit nagyon szeret.

Guy, Gontrand és Gaston erőltetetten mosolygott, mialatt Lilia magához vonta a pamlagra Ippolitót és abba az édes, forró hallgatásba merültek, a mely már az erkélyen is mámorossá tette lelküket. Epedő, borongó szeme szinte ellenállhatatlan hálót vetett Ippolitóra. Olykor-olykor egy-egy szót mégis csak odavetett az összegyűlt barátok felé, de a mikor újból szólanul ott ült Ippolito mellett és tekintetében a lelkét öntötte át a másik lelkebe,

MÁNUEL KIRÁLY HÁLÓSZOBÁJA, A HOGY MENERÜLÉSEKOR ELHAGYTA.

KIS SZALON, A MELYET EGY ÁGYÚGÖLYŐ ÖSSZEROMBOLT.

MUNKÁSOK TŰNTETÉSE A HÚSDRÁGASÁG MIATT BUDAPESTEN, AZ ANDRÁSSY-ÚTON.

ekkor tisztán lehetett látni, hogy mint izzik a lelkük és szinte a levegő is forróbb volt körülöttük. Egyszerre csak, ugyanazzal a kifejezéssel, mintha azt mondaná: „szeretlek”, azt kérdezte Ippolitótól:

— Unatkozik?

Volt bátorsága, hogy arcába nézzen és úgy feleljen:

— Igen.

Lilia elpirult és kiragadva magát lelki mámorából, a párduez gyönyörű mozdulatával felállt és szellessé uszálya végig hullámozott a szőnyegen.

Don Peppino, mekegő hangján éppen ezt mondta:

— Az első szerelem beéri mindennel, bármit is kap, hogy nagy, mohó étvágát kielégítse.

— A szerelemről beszélnek itt? — kérdezte Lilia a csoport felé közeledve.

— Ön mellett lehet talán másról is beszélni? — felelt gálánosan don Peppino.

— Ne higgyen neki! — kiáltotta közbe az újságíró. — Csak a szerelemről, a művészetben, volt szó.

— A szerelemről az iparban.

— A papagályok tanításáról.

— Talán felhagynának végre ezekkel a butaságokkal? Csak egyféle szerelem van. És ha a művészt elfogta a szerelem, megtöltötte egész énjét és ő megalkotja mesterművét, mi azt hisszük, hogy ebben a zsenialitását csodáljuk meg, holott megint csak a szerelmet csodáljuk.

— Pompás! — kiáltotta don Peppino.

Lilia most Ippolitóra emelte gyönyörű szemét, minthogyha várná véleményét, Ippolito felelt:

— Donizetti, a kit ön éppen az imént említett, talán a legpompásabb példa az ön igazságának igazolására. Az ő szerelmes lényé annyira megöltötte minden művét érzéssel, hogy ehhez fogható másnál nem is találunk, ha csak nem Belliniéit.

Lilia felbeszakította:

— És tudjuk, hogy a «Favorita»-t egy boldogtalan szerelmének köszönheti!

A három világi vállalt vont.

— Nem kétkedem benne — kezdte szavait don Peppino — hogy a mi modern zeneszerzőinkben leginkább hiányzik, a mikor drámai munkát alkotnak, az éppen az a belső, koncentrált, a melyet én szerelmeknek óhajtok nevezni, a mint azt a mi isteni Liliának is nevezni, bárha önkö beírja azzal, hogy ihletnek mondják. És én azt tartom, hogy éppen főként ezért kell szerelmeknek nevezni ezt az érzést, a mely életet ad. Mennél nagyobb a mű és mennél nagyobb alkotó erő nyilatkozik meg benne, annál nagyobb a szerelem is. Emlékezem még arra a hegyi sétámra, a kis San Bernardóra, egy forró augusztusi napon, majd a farszortó lejtőre, a mikor az a vágy fogott

el, hogy megálljak útközben és megfürdöjtem. Volt ott valahol egy egészen újonnan épült modern fürdő, kényelmes berendezéssel: hatalmas előcsarnokkal, széles folyosókkal, fényes világítással, villamos csengővel, márvány medencékkel, különböző nagyságú hőmérőkkel... és egy vékony, nagyon vékony vizsgárral: olyan sekély vízzel, hogy térdig is alig ért. Biztosítom önöket, vannak zenei művek, a melyeket hogy ha dicserni hallok, mindig ez a fürdő jut eszembe, a melyet egy szakértő méltán csodálhat pompás berendezése miatt, de a hol a közönség — hiába akar — nem tud megfürdeni.

Valaki megjegyezte, hogy don Peppino igazán szellemes.

— Természetesen — felelte az újságíró — az ő száján keresztül az egész föld minden nagy írója és nagy szelleme beszél hozzánk. De végeredményben, mert éppen zenéről beszélünk: nincs közöttünk senki, a ki hajlandó volna ma este egy kis zenét szolgáltatni? Szabadna talán a ház szeretetreméltó úrnőjét erre kérni...

Lilia tagadól ránta meg fejét.

— Talán valaki az urak közül? — kérdezte most az újságíró a három világi felé fordulva. — Vagy talán ön, uram?

Ippolito, a mint így egyenesen őt szólították fel, kissé zavartan nézett körül a triász gúnyos pillantásai alatt, a kik közül most az egyik halkan, de ingerkedően így szólt:

— Ennek orgona való.

A többiek nem hallották valamennyien, de Ippolito hallotta. Egyetlen szökkenéssel ott termett ellenfelénél és lángoló tekintettel végigmérve, sietve vágta vissza:

— Önnek meg kutyakorbács!

A három világi dühösen felpattant és hirtelen mozdulatukkal egy székelt felborították.

— Mi történik itt? — kérdezte Lilia.

— Egy kis félreértés, — sietett válaszolni don Peppino, a ki szintén észrevette a jeleket.

— Ó, — protestált a három közül az egyik, — ön ezt egyszerűen egy kis félreértésnek nevezi?

— Nos, ha úgy tetszik, hát egy kis tréfának, — felelte don Peppino meggyőző hangon, miatt elhatározással közejűk állott. — Az urak tréfálkozni akartak és signor Ippolito belemert a tréfába. Ez az. Kis célzás a sport-szenvedélyükre... semmi egyéb! Egy élez, semmi más, mint egyszerű élez. De úgy látom, hogy már nagyon későre jár az idő. A signora fáradt lesz már.

Lilia azonnal észrevette öreg barátja szándékát és udvariasan kezét nyújtott mindnyájuknak, de Ippolito kezét különösen hosszan szorította meg.

Ippolito szerelmesen és bosszúsan hagyta el a szalont. Az előszobában don Peppino közelebb lépett hozzá és így szólt:

— Kedves fiatal barátom, én sokkal, de sokkal idősebb vagyok és így megengedheti, hogy egy tanácsot adjak önnek. Gondoljon arra, hogy minden nőre, a ki olyan jószág, hogy kitüntetés bennünket, éppen tíz olyan férfi esik, a ki ezért gyűlöl minket. Ez elkerülhetetlen. De kérem azért, engem ne sorozzon be az utóbbiak közé, — tette hozzá mosolygva, azzal a finom mosolygással, a melyben benne volt a filozófus és a világi bölcsesége is, a mi jóleső érzéssel töltötte el Ippolitót, mert biztos volt benne, hogy most egy barátot szerzett magának.

(Folytatása következik.)

A MARHAHÚS FOGYASZTÁS.

☉ A magyar köznép — kivéve a pásztorokat — csak kivételesen eszik marhahúst. Még nagy falvakban is, a hol nem lakik intelligencia, hiányzik a mészárszék. Ott, a hol élelmezni szokták a napszámot, p. o. Kecskemét vidékén, legföljebb szőlőkapáláskor adnak húst, de csak juhot, máskor pedig — egész esztendőn át — tarhonya-lebencs és köleskása a főtáplálék, egy kis zsiradékkal és szalonnával, a mely nem tesz ki fejenként többet tizenöt dekagrammnál. Ellenben sertést a legszegegyeb ember is hizlal, s annak a füstölt húsból igyekszik eltenni nyárra is.

Ennek az oka nem abban rejlik, hogy a marhahús drága eledel. Nagypapámtól hallottam, hogy a múlt század elején tizenhat forint volt egy szép tehénnek az ára, (ma annak tízszerese) s a paraszt ember akkor még kevesebb marhahúst evett. S ismertem gazdákat, többet, úgynevezett polgár renden levőket, a kiknek kétszáz ezer koronánál több volt a vagyonuk, s hetenként csak egyszer ettek marhahúst. És ez nemcsak a magyar földnek speciális tulajdonsága. A római katona is csak végszükség esetén ette meg a húst. Julius Caesar panaszkodik, hogy mikor átment seregével Görögországba s Pompejusz elvágta őket a tengertől, katonái sokat szenvedtek az éhségtől, mert nem volt kenyérük, a húst pedig, mely bőségesen volt, nem akarták enni. Végül is egy addig előttük ismeretlen növénynek a gyökereit süttötték meg, és azt ették inkább, semmint a húst.

A városi ember helyzete ellenben egészen más. Az nemcsak szereti — és szeretie mindig — a hús eledelt, de szüksége is van rá, ha munkarejének épségét meg akarja tartani. Azért a húsdragaság bizonyon fokon túl a városok népére valóságos kalamitás lehet. Ez a fok ott áll be, a hol a munkás nem tud annyit keresni, a mennyiből — egyéb életszükségleteinek kielégítése mellett — megfelelő hústáplálékot szerezhet. Úgy látszik, ez az állapot Budapestén már rég beállott. S ezzel együtt beállott a húsdrágaság az a kötelessége is, hogy a bajon a mennyire hatalmasban áll: segítsenek. Vagy úgy, hogy olesó húsról gondoskodjanak, vagy úgy, hogy nagyobb legyen a nép keresete, vagy pedig úgy, hogy oly eledelhez juttassák a lakosságot, a mely olesó és pótolni tudja a marhahúst.

A mi az utóbbi illeti, néhány év előtt kísérletet tettek a lómeszárszék felállításával. Valami keveset segített, de nem sokat. Úgy látszik, nem csak a megszokáson mulik az, hogy a lóhús nem képezi az embernek rendes táplálékát. Mert voltak népek, a melyek valaha ették a lóhúst, s később leszoktak róla. Ilyen nép maga a magyar is. S jellemző dolog, hogy Mózes a lóhús élvezetnek se megengedésétől, se eltiltásától meg nem emlékezett, holott oly részletesen a parancsai, hogy a megehető állatok között felsorolja a négy lábbon járó, szokécselni tudó csodás szárnyasokat is, az arbat, a solhánt, a khargolt és a khagábot. De a lovat nem is említi. Pedig tudvalevő, hogy az ő idejében Egyiptomban ismerték már a lovat, nagyban tenyésztették is, nagy exportjuk is volt belőle, s később Böles Salamon maga is nagy kereskedést üzött az egyiptomi lovakkal, melyeket százötven sikluszával vásárolt s nagy nyereséggel adott el a Kaldusoknak. Mózes tehát csak azért hallgatott a ló felől, mert fel se tettezte, hogy annak a húsát megegye valaki.

De pótolni lehetne a marhahúst mással. Ilyen p. o. a szarvas húsa. Nem oly kicsiség, a mint általában hiszik. Több megy ki belőle évente Ausztriába az országból, mint a mennyi marhát Szerbiából behozunk. Egyetlen kereskedőnk hater darabot exportál Pilsenbe, Aussigba és egyéb cseh-országi gyárvárosokba, a hol a kilóját negyven fillérjével mérik ki. Ilyen pótlék lenne, ha a házi nyulat nagyban tenyésztünk, s olesón és nagy mennyiségben hoznánk a piacra. De annál is többet érne, ha nagyban fűznék a haltenyésztést, s olesó áron juthatna hozzá a szegény ember is. Valaha rendes táplálék volt ez nálunk a népek, ma pedig drágább a marhahúsnál is, s ezért csak a jómódúak asztalára kerül.

A HÉTRŐL.

Az a tündetés tömeg, a melyet a húsdragaság elleni agitáció vitt ki vasárnap délután a főváros utcáira, korántsem volt a legnagyobb és így a méreteivel legimponánsabb demonstrációs menet, a melyet Budapestén már láttunk: de azért igen érdekes volt két tulajdonságával. Az egyik *belsőleges* tulajdonság. Ez az, hogy a demonstráció lelke és karaktere sehogyse tudott egységes lenni. A ki teljesen tájékozatlannal nézte a tündetést, az, a míg a szónoklatokra nem került a sor, zavarban lehetett a felől, hogy: mi ellen demonstrálnak hát igazában? A mészárosok ellen-e, vagy a háziurak, vagy a házasterek, vagy a képviselők, vagy a papok, vagy a „ceselődnyuzó nagyságok”? Mert a hány csoport, annyi különböző irányba vagy célzattal volt a tündetésnek, bizonyosságul annak, hogy a tömeg legnagyobb baját nem azt érezte, a mely ellen az alkalom seregbe hívta. A hús drágaságát ezt a tömeget jobban igaztatja, mert sokkal közelebből és nagyobb felületen nyomja a kenyér és a lakás, szóval a teljesen nélkülözhetetlen egzisztencia-elemek drágasága. A fiakker drágasága miatt nehezen lehet föltüntetni azokat, a kiknek még villamosra se igen telik. A másik felőlő dolog külsőséges volt: a művészet elemeinek megjelenése az utcái propagandában. Képek, rajzok és bábuok tömege vonult a menet fölött. Természetesen nem Tizian és Michel Angeló alkotásai, hanem primitív (s sokszor nemcsak a megalkotásban durva karrikaturák: de hogy ezek a dolgok egyáltalán megjelenjenek, tehát a hatáskeltés alkalmas és szükséges elemének találhattak, ez mégis — ha nem is hódítása a művészetnek — okvetlenül behódolás a művészet erejének. Ezt az erőt mindig is mozgósították és használatba vették azok, a kik az emberek igen nagy tömeget akartak meghódítani időtlen idők óta. A szociálistáknak nem kellett ezt az erőt fölfedezniük, csak arról kellett meggyőződnieük, hogy ők se nélkülözhetik.

A teljesség. A nyáron szerencsém volt megismerkedni egy mind az öt földrészben ismert nevű svájci csokoládégyárossal, neki köszönhetem azt az igen tanulságos gyönyörűséget, hogy megnézhettem a világ egyik legnagyobb, és a mire a házi-gazdám ennél sokkal büszkébb volt: *legteljesebb* ipari telepét.

— A teljesség — mondotta a híres gyáros, — ez a fontos. Ez az, a mi legközelebb visz a tökéletességhez. Hogy a *cég* lehetőleg semmiben se szorultjon másra. Harmónikus eredményt csak akkor lehet elérni, ha hatalmasban van az eszközök munkáját is összhangba hozni. Az organizmusnak teljessen kell lenni. Látja: a mi itt anyag és kellék, az mind a mi produktumunk. A tejet a mi tehenészetünk, a csukrot a mi csukorgyárunk adja. A csomagoló papirt a mi papirgyárunk állítja elő, a reklámcéndulákat, plakátokat, üzleti nyomtatványokat a gyár saját nyomdája készíti. Magunk csináljuk a gépeinket, a ládákat, a dobozokat. Mindent, a mi innen kimegy és a mi a cég jegyét viseli. És ez az, a mire minden üzemmek törekednie kell.

Lehet rajta elmélkedni: valóban ez-e a leg-helyesebb princípium, de hogy erős érteknél kell benne lennie, semmi se bizonyíthatóan hatásosabb, mint a mikor ott találkoznak vele, a hol szinte képtelenségnek gondolnók az érvényesülését. Ilyen hely például az újság munkája, a mely gépet, papírt, betűt csinálthatat a maga portáján, de az eseményeket, a melyeknek a krónikása, előállíthatja-e házilag? Teremthet-e magának szenzációkat? *Igaz* szenzációkat értünk és *megtörtént* nagy eseményeket. Már egész serege a nagy-szerű példaként mondja, hogy igenis teremthet. Stanley utazása a világ legnagyobb és legértékesebb szenzációinak egyike volt és ezt a szenzációzt a *New-York Herald* maga teremtette magának, mert tudvalevőleg ennek a lapnak a tulajdonosa küldötte temérdek költséggel Stanley Livingstone fölkeresésére. Blieriot Lajost a *Daily Mail* című lap kitűzött nagydíjjal tüztelt, hogy

átrepüljön a csatornán. Az első francia repülőverseny szenzációját a *Matin* vásárolta a világ-nak. *Wellmann* és társai három nagy amerikai lap küldte az Óceán végteleen síkja fölé. De egy egész könyvet lehetne megtölteni igazán világra szóló és igen becses események fölörölásával, a melyeket maga az újság teremtett, hogy azután krónikásként lehessen. Ime a teljesség princípiumának hatalmas hódítása ott is, a hol az érvényesülése milliószorta nehezebb, mint akár a világ legnagyobb — csokoládégyárában.

A hús. Egy dologgal tisztában kell lenni. Ez az, hogy a húsdragaság nem a folyton változó termelési viszonyok egy kedvezőtlen változatának új változással jövathető, tehát ideiglenes eredménye. Talán találhatók és tehetők intézkedések, a melyekkel segíteni lehet rajta, de kétségtelen, hogy nem a drágaság, hanem csak ez a segítség lesz ideiglenes. Mert a hús drágasága és folytonos drágulása nem egy lokális jelenség. Bécsben és Budapestén még a négyviléskeknél tartanak, de a gazdag Belgiumban már forradalmi színű, romboló zavargásokra tüztelt a népet a húshiány. Rettenetesen drága a hús Franciaországban, Olaszországban, rohamosan megrágtat Svájcban és Németországban is. Ezen az állapoton se Szerbia, se Argentína nem fog és nem tud *állandóan* segíteni. Az olesó hús csak addig olesó, a míg olesón se kapós. Ha kell, ha viszik óriási távolságokra is, otthon is megszűnik olesónak lenni. A világ fokozatosan gyarapodó jóléte megszorította a húsevő emberek tömegét, de nem a hús tömegét. Meg lehet jósolni, hogy a hús-kérdés *nem hús-sal* fogják megoldani, ha majd a végleges megoldásra kényszerül az emberiség. Törvény az, hogy a miből kevesebb van a föltételül szükségesnél, azt — föltelőségessé kell tenni. Ha már majd igazán *luxus* lesz a húsevés, akkor az embereknek az az óriási tömege, a melynek luxusra nem telik, már meg is találta a módját, hogy meg lehessen nélkülözni a nélkül, hogy az életének valamely nagy hiányosságát érezze. Mert a természet is erősen fokozható anyag, de nem határtalanul és az emberiség múltjának története arra tanít, hogy a természet által készen adott használati anyag fokozatosan kevéssé válik az ember számára. A készen kapott anyagot fölereszteni, vegyíteni, szaporítani kell. A modern fűtő készülékek tized-rész annyi szénrel tudnak akkora hőt produkálni, mint a régiek. Eljön a kémikus, a ki egy kiló húsból száz embert lakat jól erős és húszú táplálékkal. És akkor megint bőségesen lesz hús, de magát a húst nem eszik, mert még drágább lesz, mint mostan, csak az lesz olesó, a mit belőle a helyettesítésére gyártanak.

Leányok iskolája. Hódolattal hajtjuk meg a zászlót a mozgalom lelke előtt, a mely az *Anyák iskolája* után most a *Leányok iskoláját* szervezi és a hódolatuokat nem csökkent, csak kissé töltővázóvá teszi az, hogy mekként tovább gondoljunk a humánus haladás e legújabb intézményének végső célján, annál kevesebb lehetősége marad annak, hogy ezt a célt szabatosan meghatározhatassuk. Mi ugyanis úgy tudjuk, hogy a leányok iskolája eddig is megvolt minden olyan iskolában, a melyben leányokat vagy leányokat is tanítottak. A leányok iskoláját tehát nem megteremtteni kell, hanem csak bővíteni lehet olyan pályák megnyitásával, a melyek — mint például a jogi, papi, vagy katonai pályák — idáig a nő előtt zárva voltak. A Leányok iskolája nevű intézmény azonban, mint a programjából kivenni véljük, nem erre, vagy nem csak erre és nem elsősorban erre törekedik. Így állván a dolog, a programja igazi tartalma alig lehet más, mint olyan ismeretek közvetítése a leányokkal, a melyeknek ismeretese az anya kellene, hogy legyen. Ez azután igazán nagyon nehéz teszi a földadatát, mert az anya felelősségét aligha veheti magára akármilyen kitűnő intézmény, a minthogy nem követelheti magának az anya jogát abban, hogy miképpen nevelje a leányt, hogyan irányítsa lelkét és gondolkodását. A *mint* adatai eszménye a szerint

alakul és a szerint különböző, a mint különbözők azok a szociális viszonyok, a melyek közé az élet a nő helyezi. Már pedig a leányosság — a míg a világnak mai egész képe meg nem változik — előkészület ahhoz, hogy a leány ezt a különböző földadatát a lehető legjobban betölthesse. A *leányosság* iskolája talán nem fölösleges, de nem is kívánatos intézmény, mert az, hogy örökké leány maradjon, lehet sorsa — és nem is okvetlenül balsorsa — egy nőnek, de úgy nagy általánosságban nem álma és eszménye. Mert ha nem így lenne, akkor a megrögzött agglagányok is helyet követelhetnének maguknak a feministák táborában.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Új világ a régi helyén. H. G. Wells ma a kontinensen legtöbbet emlegetett és olvasott angol írók egyike, de míg a németek és franciák már jó ideje ismerik és nagy becsben tartják társadalom-fejlesztő munkáit is, nálunk eddig csak fantasztikus regényei (*Az időgép*, a *Világok harcusa* stb.) voltak ismeretese. Most jelent meg az első szociológiai tartalmú munkája magyarul s mindjárt elsőnek az, a mely valamennyi között talán a legnevezetesebb és legaktuálisabb tartalmú. *Az Új világ a régi helyén* a szocializmusról szól. Apologetikus munka a szocialista világfelfogás mellett. Wells szocializmusra azonban nem az a szocializmus, a mely a mindennapi politikai életből ismeretes, nem is politikai program az osztály-harc alapján. Ezzel az osztály-szocializmussal szemben ő egy nemét az egyetemes, pártok és osztályok felett álló szocializmusnak propagálja, a mely nemcsak a munkás-osztály, hanem az egész emberiség számára akarja a társadalmat átalakítani, nem is osztály-harcot hirdet, hanem minden társadalmi osztály legjavára elemek belátása alapján várja a nagy társadalmi reform megvalósulását. Ebből érthető, hogy szocializmus egyáltalán nem dogmatikus, a társadalmi kritika és reform-program mai állását egyáltalán nem tekintti véglegesnek s nem ragaszkodik sem a marxista, sem más szociális program egyedül üdvözítő voltához. A szociális mozgalmat mai állapotában fejlődésre váró kezdetnek tekintti; a szociális eszme szerinte az emberben élő kollektív jó-akarát tökéletes és egyre erősbő kifejlődése. Ezzel fejtegetése, szemben az államonként különböző színezetű szocialista pártokkal, melyek a mai állapotok gyors orvoslását ígérik, bizonyos theoretikus jellegű nyerne, — de viszont megnyerik azt az előnyt, hogy mélyebben, jobban a gyökereit fogják meg a kérdést és a szociális átalakulást parciális osztály-jelentőségűből kiemelve, egyetemes érdekűvé teszik. Ebből a szempontból kiindulva, fejt ki aztán a szociális eszme kapcsolatát a politikával, vallással, a művészettel, irodalommal, az élet legnagyobb problémáival. Bár mennyire aktuális nálunk a Wells könyvében fölvetett kérdés, még művelt közönségünkben is sok tekintetben homályos, megbízhatatlan fogalmakuralodnak a szocializmus lényegéről; ezért a könyv sokféle felvilágosítóan, eszméket ébresztően foghatni. A két kötetes munkát dr. Mikos Lajos fordította magyarra.

Csókok könyve. Hangay Sándornak néhány évvel ezelőt láttuk egy verseskötnyvét; nem voltunk éppen elragadtatva tőle, de csirákat találtunk benne, a melyek ha kifejlenének, lehet valami a versek írójából. Akkori ismertetésünk akár újra lenyomhatnók, új könyve alkalmából; a csirák megvannak most is, ugyanolyan kifejtetlen állapotban s egyéni színe, ereje, újdonsága ép úgy nincs ma sem, mint akkor. Színesen írni, — neki is ez a vágya, szereti is az erős, rikító, piros színeket, de csak magukban álló színek maradnak verseiben, nem alakulnak művészi festményé. Heves, pezsgő, ifjú érzésről, forró vágyakról beszél folyton, de éppen a hévét, a forróságát nem tudja velünk érezetni: a szavai hangzatosak, tettenek, de nem éreztetik igaz erővel, hogy érzés van mögöttük s ezért csak szavak maradnak, a fulánkbe esilgelnek, a lelkünkig nem juthatnak el. A szép szavaknak e halmozásából néha hangzavar is lesz; a nagy belső feszültség örökös hangzatosával eljut oda, a hova éppen nem akar eljutni: az édeskészség. A kötet után sem tehetünk egyebet, mint hogy felgyűsztem véleményünket Hangay Sándorról.

A *Jó Pajtás*, *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legújabb, október 30-iki számában *Endrődi* Sándor ír verset halottak napjáról. *Abonyi* Árpád érdekes bosnyák történetet ír, *Sebők* Zsigmond folytatja *Dárnagy* *Dömötör* kalandjait a fogorvosnál, *Rákosi* Viktor *Kiváló emberek gyermekkorára* ciklusban visszaemlékezéseket mond el ifjúságából, *Titánés* Péter verset ír *Moldován* Béla képéhez, *Batáné* Sz. Mariska

PAPEK JÓZSEF
BORONDOS ÉS FINOM BORÁRÚ KÉSZÍTŐ

BUDAPEST
VIII. Rákóczi út 15.
Kiszárolag jobb minőségű árukat.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

SZŐLŐOLTIVÁNYOK

szőlő vesszők és finom érme léki borok beszerzésére legmegelőbb ajánljuk a legjobb hírnévnek örvendő

SZÜCS SÁNDOR FIA
szőlőtelepet Biharodszegen.

Képes a leggyorsabb tanulással ismeretlenül ingyen és bérmentve föld a cég. Ezen árjegyzéknek egyetlen hártya emezs-lyon-n-ozni, mert so. mindenki érdekelt dolgok tartalmat. Tehát senki el ne mulassza egy levelezésen keru. Oldó ár és pontos kiszárolás több ezer elismerő levél. Készlet: 3 millió.

UI! A villamosság a nagythallók szolgálatában.

A nagythallás a vilamos MIKRO PÍRÓZ AKUSZTIK készültik használata által azonnal megszűnik. Ezen korszerű villamos halló készülék a mikrofon és telefon alapelvein van szerkezve és a most már minden kulturálisan a legjobb sikerrel alkalmazatik. A készülék a mikrofon segítségével felfogja és gyűjti a hangokat és a telefon által megőrzött természetes módon veszi azokat a fűlőz. A készülék nagyon könnyen kezelhető és kényelmesen viselhető a mellényzsebben is. Egy teljesen felszerelt Akusztik készülék ára elegáns toltban 3 Voltos, nagyon tartós elemmel K 60.—

Képes árjegyzéket kívánatraküld: villamgyógyászati készülékek gyára, Keleti J. Bpest, Koronaherceg-utca 17.

Nemzeti Antiquarium
könyv- és műkereskedés
BUDAPEST, V., Váci-körút 42.

Vezünk könyveket, nagy könyvtárakat, régi nyomtatványokat, okleveleket, híres emberek levelezéseit, festményeket, metszetteket, mindennemű régiségeket a legmagasabb áron készpénzért.

"FAMOS"
legjobb és legolcsóbb uti palack

vadászoknak, turistáknak, betegeknek stb. különösen alkalmas! — "FAMOS" legújabb palack italk hűden vagy melegen tartására! — Hűdegen hidegen, melegen melegen tart 24 óráig át minden előkészület nélkül. Legfinomabb műbőr burkolattal, szolid és tartós kivitelben, lecsavarható kupakkal, mely ivópohárnak használható.

Árak: 1/4 liter 8 korona, 1/2 liter 10 korona, 1 liter 18 korona.

Főraktár:
Keleti J. Bpest, IV/2., Koronaherceg-n. 17/1.

Mig eddig a régi bürbetségek, a legkülönbözőbb súlyos ideghegek (neurasthenia, vitanstanz), a sápkór, a női arzet életelentő pattanások s a női nem szervek folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csakoly ártalmatlan és gyors voltunk utalva, addig újabban

PARÁDI ARSEN vízben

olyan kincsnek van, mely minden eddigi arsenavas viznél (Rosenzoo Levio) hatásosabb, könnyebben emészthető s a manapság már, minthogy legelőbb orvosi tekintélyünk felkarolták s a fogyasztók egész serege dicsőri hatásait, használat csaknem kizárólagos keresletnek örvend.

Egy postaléda (7 palack) parádi arsen vastartalma gyógyvizet Magyarország összes postállomásaira 6 korona 30 fillérért bérmentve szállítunk cs. és kir. udv. szál-
Főraktár: ÉDESKUTY L. úr, BUDAPESTEN.
Kapható minden gyógyszertárban és megbízható fűszerkereskedésben.

Tudell doktor ur.
hívtor abban a reud-
kiválti szerveiben
résztültem, hogy az
angol fellegelől
inkábbeltem, a fel-
rési asszony kirdé
dip, hogy mivel kiu
fehérül ed ársz us-
gyar seplőmet, csak
ámyt felelttem
Havas Gyopár krém
felig. — Szaludó-
lok, mondta ő ke-
gyem s ugyan
ed usodom én
sunk

Tudell József
Havas Gyopár 910 V. 27

A Dr. BIZO-tó

Havas Gyopár Crém

Nagy tégely — 1 korona
Mésdóv — 1 korona
Szappan — 70 fillér
Puder — 1 korona

Főraktár: Wolf gyógyár
Köszvár, Budapest
Kapható: Török József gyógyár
Király-utca és Operaház-utca
és társ. Andrassy-út. 63

R
észletfizetésre
angol borparaturák
árfelértés nélkül.
Aru Keresk.
Rész. - Társ.
Budapest, VI. Teréz-körút 3.

+Soványság.+

Szép, telt testidomokat, gyönyörű kabát sverhet a törvényileg védett, "BUSTERIA" erpörünk által, arany éremmel kitüntetve: Párisban 1900, Hamburgban 1901, Berlinben 1903. Hízás 6-8 hét alatt egész 30 fontig. Szigorúan szolid, nem ártás. Számos köszönetnyilvánítás, Doboz használati utasítással 276 K. A pénz postautalványon beküldése, vagy utánvéti mellett, beelőtve portó is. Hygieneische Institut Dr. Franz Steiner & Co., Berlin 57. Königrätzerstr. 66. Lerakt Magyarország részére: Török J. gyógyertára Budapest, VI. Király-utca 12. szám.

Fiatalosan üde és szép lesz, ha a ZEDIJJE keleti szépitőszereket használja!!!

Ezen szerek a szépi női egész szépségét varázsolják elő és a legkülönbözetesebbel a kozmetikumok. Egy kelet, mely áll keleti erényből (2 K) minden bőrszéláramlás ellen, keleti mőndőpörből (K 1.50) a keleti szappanból (1 K), melyet minden bőrszéláramlás ellen, keleti porból (2 K) a keleti parfümből (4 K) bérmentve 10.50 K. Külön külön az összeg elozetes beküldése és 30 fillér portó ellenében kapható.

Gusztav Proche gyógyertára keleti állászerterében: Bréka, Bosznia.

Magyarország részére főraktár Budapest Török J. Király-utca 12. Száz és száz készlet és elismertől megkapható. ooooooooooooo

BOROLIN

felemlulhatatlan házi szer minden meghülés okozta baj ellen. Kifünő fertőtlenítőszer. Kis üveg 2 korona, nagy üveg 2.50 korona, próba-üveg 1.20 korona. Kapható mindenütt. Gyártják dr. Borovszky R. és Borovszky K. Budapest, II., Fő-utca 77. szám.

Riessner-Kályhák,

a világ legjobb és használatban legtakarókosabb folytatógói. Egészségi szempontból a legideálisabb rendszer.

Egyszeri betüzeléssel egész télen ég, midtől a sok fáradsággal és költséggel járó mindennapi betüzelés megtakaritodik. Látható tűz, eredeti biztonsági szabályozó. Gázómlás vagy robbanás teljesen kizárva, ellenben mindig egyenletes és egészséges melegség, különösen a szoba alsó légrétegeiben is.

Egyedüli elárúsítás, nagy választék és raktár.

Ringelsen Testvérek
BUDAPEST V, Rold-és Báthory utca sarkán.

Párisi világhíallítás 1900: Grand Prix.
Kwizda Restitution - Fluidja.

Mosóvíz lovak számára, egy üveg ára K 2.80. — Udvári és verseny-istállókban több mint 40 éve használalban; nagy fáradsálg után újra erősít, az inak merevségét megszűnteti és a lovat trainingben kiváló képességűvé teszi.

Kwizda Restitution-Fluidja szőgy, cimke és csomagolás végre. Csak az itt látható védjeggyel valódi. Kapható minden gyógyertárban és drogeriában. — Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Fő- raktár: Török József gyógyertára Budapest, Király-utca 12, Andrassy-ut 25.

Hányszor kénytelen ön a vasalás tartama alatt kitenni a vasalót, kiltisztítani, az abban levő tüzet feleleszteni? Mennyi időt vesz el a felesleges munkával? Mennyit kell mérgelednie, amíg a vas kellően átmelegedik? Hányszor fordul elő, hogy míg az egyiket használja, addig a másikban újót eléget a parázs? — Nem akar mindennek végét vetni? Nem is hiszi, amíg meg nem próbálja!!!

Vegyen le két karikát a lyukról, állítsa bele a hamurostát, ürítse abba a vasaló egész tartalmát a meg fog győződni, mily hihetetlen gyorsan, alig egy perc alatt tisztítja és élcszi a paraszt a tűzhely leghezta. — Saját érdekében ajánljuk, szerezzze a hamurostát. Mind e kellemetlenégek megszűnnek. Félszennyi idő alatt készül el az egész vasalással. Meg fogja látni, hogy már az első használat után kifizeti magát.

Kapható minden háztartási üzletben — 2.80 — Körülért ..

Gyári raktár: KOMMER BELA Budapest, VIII. körlet, József-körút 11. szám.

KNUTH KÁROLY MÉRNÖK ÉS GYÁROS

Cs. és kir. fonsége József főhercege udvari szállítója.

Gyár és iroda: Budapest, VII., Garay-utca 10.

Központi és gőzfűtések, légszesz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jávedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

PALMA

AVALODI KAUCSUKSAROK

NÉZZE MEG!
vásárlási kényszer nélkül

BALOGH GYULÁNÁL
Budapest, Kosuth Lajos-utca 8. földemelet a szobnól-szobnól és férfi fehérműveket, a jobbnál-jobb vászon és asztalneműeket, akkor nem fog máshol vásárolni! Szpecialista menyasszonyi kelengye készítésében.

KOCSIÁRUCSARNOK
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 72.

A monarchia legnagyobb kocsiraktára. * Árjegyzék ingyen.

MARGIT GYÓGYFORRÁS
Beregmege.

gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a legröszmerek hurutos bántalmainál igen jó hatású még akkor is, ha vérsékek esete forog fenn. . .

Megrendelhető: ÉDESKUTY L.-nél Budapest és a forrás kezelőségénél Munkácsen.

HIRDETMEÉNY.

Ezennel közhírré tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (XXVII. sorsjáték) I. osztályára szolid sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főarúsítóknak árusítás végett kiadattak. Az I. osztályi húzása 1910 november 17. és 18-án tartatik meg. A húzások a Magyar királyi állami ellenőrző hatóság, és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek, a húzási teremben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítónál kaphatók.

Budapest, 1910. évi október hó 23-án.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Tolnay. Hazay.

A MODERN KOZMETIKA LEGUJABB VIVMÁNYA

ALEREDETI ANGLI ANTISZEPTIKUS VÉRY-PUDER

melynek szerepessé össztétele folytán a bőrtől felismerhetetlen zománcz fejlődik. Ártalmatlanságáról tanusodik DR. NEUMANN ZSIGMOND kir. ker-es váltótörvényeszkri hítes vegyész prospektusunkon látható hiteles bizonyítványa.

VÁSÁRLÁSHAL ÁGYELJUNK ÉVÉJEGYRE ÖT FÉLE SZINBEN DOBORTONKÉNT 3 ÉS 2 KORONÁÉRT MINDENÜTT KAPHATÓ. - PRÓBADOBOT 1-KORONÁ-TESSÉK MEGKISÉRELN! FŐRAKTAR BUDAPESTEN-TÖRÖK JÓZSEF KIRÁLY-UTCA 12, KOCHMEISTER FRIGYES UTÓBAI HOLD-Ú S THALL-MAYER ÉS SEITZ ZIRINYI-Ú. 3 ÉS NERUDA NÁNDOR KOSSUTH LAJOS-Ú. 7.

TÖRÖK A. és TSA BANKHÁZ R.-T.

Vásároljunk osztálysorsjegyet a TÖRÖK PALOTÁBAN Budapest, IV., Szervita-tér 3. sz.

Fiókok: Teréz-körút 46, Váci-körút 4.

Egész sorsjegy 12 K, fél sorsjegy 6 K, negyed sorsjegy 3 K, nyolczad sorsjegy 1.50 K.

Huzás már f. év november hó 17. és 18-án.

Eredeti MEIDINGER töltő-, szellőző- és szabályozó-KÁLYHÁK
központi fűtésre szolgáló kaloriferek, szellőzőrácsok minden nagyságban.

FOLYTONÉGŐ-KÁLYHÁK (DAUERBRAND)
Legolcsóbb fűtés. A hideg beálltával egyszer kell befűteni és egész télen át ég. A szobákban kellemes és meleg.

EISLER és VÉRTES
Meidinger-kályhák gyára Budapest, VI., Andrassy-ut 41. Árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Értesítés.

A pápai cs. és kir. haditengerészeti élelmezési hivatal a következő élelmezési cikkeket kereskedelmi szokásoknak megfelelően oly minőségű és egyéb feltételek mellett óhajt vásárolni, a mint azok az ezen vételhez kiállított tengerészeti élelmezési hivatalnak a kereskedelmi szokvány szerint a bőrszén kívül effektuált vásárlásaira kiállított szokványi füzetek előírják. És pedig:

Kávó: 30,000 kg., cukor 80,000 kg., buzálist 1,000,000 kg., rozsliszt 460,000 kg., kömény 8,000 kg., rizs 120,000 kg., hámozatlan borsó 18,000 kg., hámozott borsó 38,000 kg., bab 120,000 kg., tészta 160,000 kg., vöröshagyma 24,000 kg., bors 800 kg., disznózsír 35,000 kg., burgonya 360,000 kg., ezet 11,000 liter és bor 900,000 liter.

Az 1 koronás bélyeggel ellátott ajánlatok minél előbb, de legkésőbb 1910 november 30-ig kiadandók be a pápai tengerészeti hivatalhoz. A bőrszén feltételek, melyeket minden ajánlattevőnek okvetlenül ismernie kell, az összes kereskedelmi és iparkamarknál betekintésre kitett megjegyzésekben, egy a hirdetmény, mint a szokványfűzetben benne foglaltatnak. Ez azonban a tengerészeti hivataltól is megkapható és pedig az első ingyen: az utóbbi pedig 20 fillérért. Pápa, 1910. évi október hó 31.

A cs. és kir. tengerészeti élelmezési hivatal.

NAGYENYED-RE
forduljon minden érdeklődő, ki súlyt fektet elsőrendű tisztára anyagra. ::

GYÜMÖLCSFACSEMÉTEK
Bátányfák, díszszecskék, tülevelűek, kertésznövények, boggyümölcsök stb. stb.

SZŐLŐOLTVÁNYOK.
(A sima árú európai és amerikai sima gyökerez vészök. (Oktató díszárjegyzék kívánatra ingyen.)

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőoltványfelepek

A budai Szt.-Lukácsfürdő
Nagyszállójában, és Thermal-szállódjában szoba teljes ellátással naponként 10 koronától feljebb. Minden szoba kiltással a Dunára. Kénes iszapfürdők és iszapborogatások. Fürdőismeretést díjmentesen küld :: :: :: ::
:: Szt.-Lukácsfürdő részvénytárs.

Hölgyek figyelmébe
Mielőtt divatos női készítéseket vásárolna, kérem tekintse meg

PAPEK JOZSEF
bőröndös és finom bőr-áru készítő kirakatait
Budapest, VIII., Rákóczi-út 15.

MAGYAR STRUCZTOLLIPAR.
Dús választék! Saját gyártmányú

Strucztoll Kócsag divatos tűzék NOI KALAPOKRA.

Guttman Antal Budapest, IV., Bécsi-utca 3. l.
Olcsó gyári árak. Festés, tisztítás, gúndörítés. — Telefon 91-13.

Rozsnyay Pepsin bora.

Kellemes ízt, kiváló jó hatással szerévtágytalanság, rendetlen emésztés és gyomor-gyengeség ellen.

Étkelés közben véve, megóvja a gyomortelhetéstől. Egy üveg ára 3 kor. 20 fill.

Kapható: minden gyógyszerertárban valamint

ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerertárban
ARAD, Szabadság-tér.

A MARGIT-CREME a főrangú hölgyek kedvenc szépség szava, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összejátszásban rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető.

Mivel a **MARGIT-CREME** utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezáró doboz elfogadni, mert csak ilyen készítményt vehetjük a létező mindenemmel felősséget.

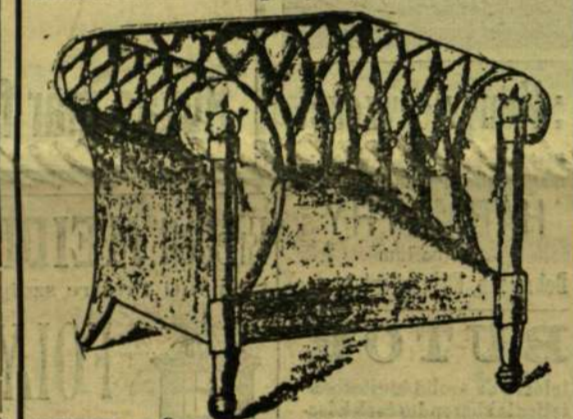
A **MARGIT-CREME** arlatlan, zsírtalan, vegyíztiszta készítmény, amely a külföldön általános feltűnést keltett.

Ára 1 K. Margit-szappan 70 fill. Margit-pónder 1'20.

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon. Kapható minden gyógyszerertár, illatszert- és drogná-üzletben.

HALTENBERGER BÉLA
ruhafestő-, vegyíztisztító- és gőzmosó-gyára **KASSA**
ruhákat, felöltőket, télikabátokat, mindennemű ruhá-neműket a legszébben tisztít és fest. — Gallérok, kézelők hófehérre tisztítottak. — Alapítási év 1810.

BŐRSZÉKIPAR
KENDI ANTAL Budapest, IV., Semmelweis-u. 7.

ANGOL BŐRBOJTÓR készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. Ebédláscélok, irodá-fotelok valódi bőrrel. Üllőbutor állványok kárpitozása. Székátalakítások!

RATIONALIS
Cementpadlólapok
gyártására szállítunk modern hidraulikus és könyökemelő-presszókot kéz- és gőzerőhajtásra, továbbá az összes segédgépeket, u. m. keverés, csiszolás, élesítés, szűrés, osztályozás stb.-re. Saját munkaképes szerkezetek. Különlegességi gépgyár:

Dr. GASPARY & Co.
MARGITVÁROSI (Hémetornyi).
228. számú árjegyzék ingyen!

BLUZOK *princesse* **RUHÁK**
costum és pongyolák
FALUDI LÁSZLÓ Bpest, VI., Andrásy-út 48. Divatlap ingyen!

Rohitsj

Tempel Styria Donati

Legdusabb, természetes magnézium-glaubersósforrások.

Magyarországi nagybani források: Koffmann József, Budapest, V. ker., Báthory-utca 8. szám.

SAUCZEK JAKAB
cs. és kir. udvari arany- és ezüst pasomány-áru gyáros
Bpest, IV., Sütő-utca 5.
Különlegességei:
Övcsatok, kézimunkákhoz való készítéska-zárak, :: antikpasományok, rojtok, :: :: :: bojtok, csipkék, :: :: :: fémszálak.

ALAPITVA 1865.
HECKENAST = GUSZTÁV = ZONGORATERMEI
Bpest, csakis Gizella-lér 2.
IBACH-ZONGORÁK szegedi képviselete
:: Telefon.
IBACH-zongorát játszanak és ajánlanak: Backhaus, Dohányi, Puğnot, Alice Ripper, Sauer, Stefánny stb.

ÁGYTOLLAK!
Legelőnyösebb bevásárlási forrás:
Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolcz 2.
Tessék áránlatot kérni!

Nőiruhaszabászat
sikeres megtanulásához kézikönyv ábrákkal 4 kor.-as, 2 korona 40 fill. bekülvé franko.
HARMATHY
Debreczen, Fűvészert 14. sz.

45. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL**
BUDAPEST, NOVEMBER 6.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Egyes szám Előfizetési Égész évre — — 16 korona
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Ára 40 fillér. Félévre — — 8 korona Negyedévre — — 4 korona
A «Világkronika»-val negyedévenként 80 fillérrel több.
Külföldi előfizetésekre a postailag meg-határozott viteldij is esatolandó.

Dr. VÁROSY GYULA.
1846—1910.

A RÓMAI KATHOLIKUS egyház egyik legnagyobb tiszteletben álló vezérének vesztette el Váro-sy Gyula kalocsai érsek személyében. Azok közé a főpapok közé tartozott, a kik a nélkül hogy türelmetlenségükkel harczokba so-dornák egyházukat, meg tudják védeni érde-keit és gondozzák fejlődését. Nagy tudomá-nyos műveltség, lelkes buzgóság, mindenki iránt való szeretetreméltó jóakarát voltak fő tulajdonságai, ezek által emelkedett fel egy-szeri sorsból a legmagasabb egyházi méltó-ságok egyikére s ezek által őrizte meg tekin-télyét az érseki székből.

Váro-sy Gyula abban az egyházmegyében született, a melynek főpásztorakép halt meg. Atyja Zomborban volt tiszttelős s ott züle-tett ő is 1846-ban. A kalocsai gimnáziumban kezdte tanulmányait, melyben akkor még a kegyesrendiek tanítottak s csak mikor már Váro-sy két éve diák volt, 1860-ban vették át a jezsuiták. Mint kitünő diák került Váro-sy a kalocsai szemináriumba s hogy egyike volt a legjobb tanulóknak, ez látszik abból is, hogy pappá szenteltetése után 1870-ben Hay-nald érsek elküldte őt Bécsbe, az Augusztin-neumba, magasabb theologiai tanulmányok végett.

Bécsből hazatérve, Haynald udvari papjai közé vette, mint érseki levéltárnokot, majd szentszéki jegyzőt. Jelentékeny tudományos munkásságot kezdett kivált egyházi jogi és egy-háztörténeli kérdésekben s mint a legképzet-tebb papok egyike, a kisebb szeminárium al-kormányzója, majd 1887-ben a nagyobb pap-nevelő-intézet kormányzója lett; egy évre rá pedig kanonokká nevezte ki a király. Tíz évi kormányzóság után kinevezték a budapesti központi papnevelő-intézet kormányzójává. Eb-ben az állásában jelentékeny munkásságot fej-tett ki, úgy hogy mikor Steiner püspök halálá-val megüresedett a székesfehérvári püspökség, a király 1901-ben őt nevezte ki püspökké.

A székesfehérvári egyházmegyében nagy ér-demeket szerzett nemcsak vallási téren, hanem a társadalmi téren is s számos intézmény köszönheti neki felvirágzását. Energiája, buz-gósága annyira felhívta rá a figyelmet, hogy Császka érsek halálával a megüresedett kalo-csai érseki széket 1905-ben ő nyerte el.

Nem sokáig, mindössze öt évig töltötte be ezt a fontos és fényes pozíciót, de ez alatt a rövid idő alatt is nagy érdemeket szer-zett. Anyagilag meglehetősen rossz karban kap-ta az érsekség vagyonát, de rövid idő alatt rend-behozta. Hivatását nem fogta fel kényelmesen, legelőször is bejárta az egyházmegye minden egyes plébániáját s különféle intézkedéseket

tett a hitélet emelésére s minden erejével igye-kezett előmozdítani a katolikus társadalmi tevékenységet.

Az országos katolikus ügyekben is elő-járt buzgalmával, mint a katolikus nagygyü-lések egyik vezérszereplője, a püspöki kon-ferenciákon a gyengélkedő herceggprimás he-lyett gyakran elnökölt, a főrendiházban is

Dr. VÁROSY GYULA KALOCSAI ÉRSEK.

David Károly és fia DOBOZGYÁRA

POSTATAKARÉK-PÉNZTÁR
MAGYAR-CHEQUE-SZÁMLA 468.
OSZTRÁK-CHEQUE-SZÁMLA 84758.
SÜRGŐNY-GÍM: „CARTONAGE”
TELEFON: 41-48.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.